

ภิกษุสิ้นงานภา
มีปัญญาตรองไหน?

ภิกษุสันตปาณฑกา มีปัญญาตรงไหน?

พระเทพคิลก (ระแบบ จิตณาโณ)

วัดบวรนิเวศวิหาร

รวบรวม เรียบเรียง

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

จัดพิมพ์เผยแพร่

พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภิกษุสันดานกามีปัญหาตรงไหน?

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตตภาโณ)

รวบรวม เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ตุลาคม ๒๕๕๐

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย : ๕,๐๐๐ เล่ม

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

พระตำหนักกลาง วัดบวรนิเวศวิหาร บางลำภู กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๑-๒๑๓๙ โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๓๖๗๕

พิมพ์ที่ บริษัท แปดสิบเจ็ด (2545) จำกัด

นางจรรยาพรณ วันทนทวี (พรศิวการพิมพ์) ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑๘๔/๑๐ ลาดพร้าว ๘๗ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๙-๘๖๓๒, ๐๘-๙๗๙๖-๗๙๙๖ โทรสาร ๐-๒๕๓๐-๖๐๙๑

คำนำ

หนังสือเรื่อง ภิกษุสันดานกามีปัญหาตรงไหน? เป็นเอกสารที่เกิดขึ้นจากการบรรยายในรายการศาสนา มีคนไปเปิดฟัง ให้ความสนใจจึงขอให้คนช่วยถอดความออกมา ต้องการให้ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย พิมพ์เผยแพร่ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง แม้ในความเป็นจริง การพิมพ์เป็นเอกสารจะมีการลงทุนมาก แพร่หลายได้น้อย เพราะแม้คนที่รับมาแล้วจะอ่านจนจบ แต่ก็เป็นการรับรู้เพียงคนเดียว การจะกระจายคนอ่านให้กว้างขวางขึ้นจึงยากมาก แต่การแสดงผลความจริงจากสื่อต่างๆ นั้น การใช้หนังสือเป็นเล่ม เป็นเพียงอีกวิธีหนึ่งในหลายๆ วิธี

สืบเนื่องมาจากมีคนเขียนภาพเรื่อง ภิกษุสันดานกา โดยอ้างพระบาลีพุทธวจนะ และกล่าวหาว่าพระคณาจารย์ศิลปะไม่เข้าใจ แสดงว่าดูหมิ่นพระด้วยภาพและด้วยคำพูด บางคนมีฐานะเป็นศิลปินแห่งชาติด้วยซ้ำไป จึงเห็นว่าควรทำความเข้าใจในบางประเด็น อย่างน้อยก็ช่วยให้คนที่ยังมีถึงกับมีความคิดผิด อ่านแล้วจะง่ายต่อการทำความเข้าใจ อันเป็นการทำในสถานะของพระภิกษุ ที่มีหน้าที่ศึกษาพระสัทธรรม ปฏิบัติตามพระสัทธรรม เผยแผ่พระสัทธรรม และแก้ไขคำกล่าวร้ายป้ายสี

ต่อพระรัตนตรัยของผู้ที่ไม่หวังดี อันเป็นการสืบสานพระพุทธ
ปณิธานของพระพุทธเจ้า

การสื่อสารในความเป็นจริงคือการที่คนรับรู้ผ่านประสาท
ทั้งหมดจัดว่าเป็นสารทั้งหมด ภาพเขียนจึงเป็นการสื่อสารด้วย
ภาพ ในรูปที่เขาเรียกว่า ทัศนศิลป์ ที่คนสามารถดูด้วยตา แต่ข้อ
ที่ไม่ควรลืมว่าทุกครั้งที่ประสาทสัมผัสทำงาน กระบวนการของ
จิตจะผ่านการรับ การทรงจำ การคิด และความรู้ ซึ่งเขาจะคิด
ไปตามความรู้พื้นฐานของเขา คนไม่อาจมองภาพเดียวกันแล้ว
คิดเหมือนกันได้ เพราะพื้นฐานในชีวิตของคนแตกต่างกัน การ
สื่อสารด้วยภาพจะบวกหรือลบก็ตาม มักจะมีความตรงตรงสูง มี
ความจำได้ลึก แม่นยำ สามารถคิดได้หลากหลาย สามารถทำให้
ฐานความรู้ภายในจิตแปรผันไปได้ทั้งบวกและลบ อย่างที่ท่าน
ประพันธ์เป็นคำกลอนไว้ว่า

สองคนยลตามช่อง คนหนึ่งมองเห็นโคลนตม

คนหนึ่งตาแหลมคม มองเห็นดาวอยู่พรายพราย นั่นเอง

ในขณะที่เดียวกันภาพจึงมีฐานะเดียวกับการรับสื่อด้วยคำพูด
ทางหู อ่านหนังสือทางตา กรณีของภาพ “ภิกษุสันดานกา” จึง
มีความชัดเจนว่า จัดเข้าในองค์ของวจีทุจริตครบทั้ง ๔ ประการ
คือ ภาพนั้นเขียนเกินความจริงที่ปรากฏในพระบาลี สามารถ
สร้างความขัดแย้งได้กว้างขวางมาก ภาพทุกส่วนมีอาการของ

ความหยาบกระด้าง มีโอกาสให้คนรับสารเกิดความสงสัยใน
พระสงฆ์สูงมาก ทำให้นึกถึงพระโกกาลิก ศิษย์พระเทวทัต ที่
ด่าพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ เพียงเวลาไม่กี่ชั่วโมง มี
อาการเป็นตุ่มตามตัว โตขึ้นๆ จนแตกเป็นแผลเปื่อยเน่า อยู่ด้วย
ความทุกข์ทรมานมาก ตายไปตกนรกในที่สุด พระพุทธเจ้าทรง
ปรารภพระโกกาลิกในกรณีนี้ รับสั่งเป็นพระพุทธานุชาติว่า

คำหยาบเป็นจุดจบ ซึ่งเป็นเครื่องตัดทอนของคนพาล เป็น
ผู้กล่าวชั่ว ย่อมเกิดขึ้นที่ปากของบุคคลที่เป็นบุรุษพาล ผู้สรรเสริญ
ผู้ที่ควรติเตียน และติเตียนผู้ที่ควรแก่การสรรเสริญ ผู้นั้นชื่อว่า
สะสมโทษไว้ด้วยปาก

การปราศรัยด้วยทรัพย์ในการเล่นการพนันด้วยตนเองหมดตัว
เป็นโทษมีประมาณน้อย การที่บุคคลยังทำใจให้ประทุษร้ายใน
พระอริยเจ้าผู้ดำเนินไปดีแล้ว นี่เป็นโทษมากกว่า

บุคคลตั้งวาจาและใจอันเป็นบาป แล้วติเตียนพระอริยเจ้า
ย่อมเข้าถึงนรกสิ้น ๑ แสนนिरพพุทกัป อีก ๓๖ นีรพพุททะ และ ๕
อัปพุททะ

ดังนั้น ทุกคนจึงควรตระหนักว่า อันความชั่วร้ายไม่ทำ
เสียเลยดีที่สุด เพราะความชั่วจะตามแผดเผาในภายหลัง
ได้ ความดีนั้นแหละทำไว้ดีกว่า เพราะทำไปแล้วไม่ต้อง
เดือดร้อนใจ

ขอความสุขความสวัสดิ์จงมีแต่ท่านที่มีความเคารพใน
พระสัทธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประกาศแสดงไว้ดีแล้ว
โดยทั่วกัน

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตภาโณ)

เลขาธิการศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

วัดบวรนิเวศวิหาร

ตุลาคม ๒๕๕๐

กาสสูตร

ว่าด้วยอสังกัทธิธรรม ๑๐ ประการ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาประกอบด้วยอสังกัทธิธรรม ๑๐ ประการ ๑๐ ประการเป็นไฉน คือ เป็นผู้มักขจัด ๑ คะนอง ๑ ทะเยอทะยาน ๑ กินจุ ๑ หยาบช้า ๑ ไม่มีกรุณา ๑ ไม่แข็งแรง ๑ มักร้อง ๑ เผลอสติ ๑ ตั้งสม ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การประกอบด้วยอสังกัทธิธรรม ๑๐ ประการนี้แล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ตามก็ประกอบด้วยอสังกัทธิธรรม ๑๐ ประการ ฉะนั้นเหมือนกันแล ๑๐ ประการเป็นไฉน คือ เป็นผู้ขจัด ๑ คิกคะนอง ๑ ทะเยอทะยาน ๑ กินจุ ๑ หยาบช้า ๑ ไม่มีกรุณา ๑ ไม่แข็งแรง ๑ มักร้อง ๑ เผลอสติ ๑ ตั้งสม ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ตามประกอบด้วยอสังกัทธิธรรม ๑๐ ประการนี้แล.

พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๗๗/๒๕๐

ภิกษุสังฆทานกา

ภิกษุสันดานกา มีปัญหาตรงไหน?

จะปรารภเรื่องที่น่าขำขันสำคัญเรื่องหนึ่ง ถ้าท่านได้ติดตามเหตุการณ์ทางสื่อสารมวลชน กรณีภาพที่ชนะการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติยอดเยี่ยม ใช้คำว่า ภิกษุสันดานกา แล้วเขียนเป็นรูปภิกษุมิปากเป็นกา และมีภาพอะไรต่างๆ อีกเป็นอันมาก ซึ่งแสดงถึงความเป็นอนาจาร ได้มีการท้วงติงจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย ฝ่ายพวกจิตรกร ฝ่ายกรรมการ เขายืนยันว่าการกระทำของเขาถูกต้อง จะไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตัดสินแต่ประการใด

จัดว่าเป็นการสร้างความขัดแย้งในด้านความคิดเห็นขึ้น เพราะความจริงพุทธศาสนิกชนที่มองเป็นภาพรวม คือต้องมองสังคมโดยพื้นฐานให้เข้าใจว่า สังคมนั้นมีพื้นฐานของวิหิงสาธาตุ เชื้อของความเบียดเบียนมีอยู่ภายในใจของทุกคน อันเป็นสัญชาตญาณป่า ที่ติดมาจากป่า คนก็เป็นคนป่ามาก่อน เพราะฉะนั้นสัญชาตญาณตรงนี้เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง จะมีการริษยาต่อกรได้ การมี การเป็นของคนอื่น สัตว์อื่น จนแย่งกัน มีการต่อสู้กัน

ฉะนั้น เรื่องใหญ่ๆ จะมียู่ด้วยกัน ๔ เรื่อง พอฝ่ายหนึ่ง
ได้อาหาร ครอบครัวอาหาร อีกฝ่ายหนึ่งจะแย่ง ฝ่าย
หนึ่งครอบครองที่อยู่ อีกฝ่ายหนึ่งจะแย่ง ฝ่ายหนึ่งมี
คู่ครอง อีกฝ่ายหนึ่งก็จะแย่ง ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจ อีกฝ่าย
หนึ่งจะชิงอำนาจ

เพราะฉะนั้น ทั้ง ๔ เรื่องนี้จนทุกวันนี้ยังหาข้อยุติไม่ได้
ยังมีการแย่งกันครบชุดเรียบร้อยบริบูรณ์สมบูรณ์ ได้ยิน
คำนี้มานาน เป็นคำกลอนที่เขาพูดคล้องจองกัน ได้ฟังมา
ร่วม ๕๐ ปีแล้ว ไม่รู้ว่าใครเป็นคนคิด เป็นการสะท้อนภาพ
รวมที่ชัดเจนมาก ว่า

**สัตว์โลกมันจะแย่งอาหารกันกิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่ง
คู่กันพิศวาท แย่งอำนาจกันเป็นใหญ่**

ให้คิดจากฐานความคิดตรงนี้ คิดเรื่อยๆ จะพบว่า แม้
แต่มหายุทธสงครามของโลก ๒ ครั้ง ก็แย่งความเป็นใหญ่
กัน แย่งผลประโยชน์กัน แย่งอำนาจกัน แย่งดินแดนกัน แย่ง
กันทั้งหมดครบชุด และในสงครามของอินเดียมหาภารตยุทธ
กับรามายณะ ก็เป็นสงครามในการแย่งชิง รามเกียรติ์แย่งชิง
ผู้หญิงกัน มหาภารตตะแย่งชิงอำนาจกัน แย่งชิงดินแดน
กัน ตายเกลื่อนกันทั้งนั้น ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กันทั้งนั้น มาถึง
สงครามโลกครั้งที่ ๒ พวกเยอรมันฆ่าชีวิตว่ากันว่าประมาณ
๖ ล้าน นั่นคือการแย่งผลประโยชน์กัน อเมริกายุคบุกเบิก

คือการแย่งที่ดินกัน แย่งอำนาจกัน ชาวอินเดียนแดงเจ้าของ
ถิ่นถูกฆ่าตายกันเป็นเบือ ตายเท่าไรก็ไม่รู้ละ เรียกว่าเกือบ
หมดเผ่าพันธุ์ก็แล้วกัน ออสเตรเลียก็อย่างนั้น นิวซีแลนด์ก็
อย่างนั้น ดังนั้นเจ้าของถิ่นจะเป็นคนจำนวนน้อยที่เหลืออยู่
ในปัจจุบัน

เพราะอะไร? เพราะสัญชาตญาณตรงนี้ยังมีอยู่ภายใน
จิตของคนทุกคน มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับว่าสัญชาตญาณ
ดิบตัวนี้มากหรือน้อย ดังนั้นการที่คนๆ หนึ่งไปเขียนภาพ
พระเป็นอิกา คงไม่พูดประเด็นนี้ แต่ประเด็นที่ต้องการพูด
ก็คือ เขาบอกว่า บางคนไม่เข้าใจงานศิลปะ จนถึงเหตุการณ์
เกิดขึ้นที่ประเทศอังกฤษ มีการเอาพระพุทธรูปปางมารวิชัย
ไปวางแล้วเอากล้วยวางตรงกลาง เอาส้มวางข้างๆ วางไว้บน
ตัก ชาวพุทธอังกฤษโกรธมาก แจ้งความตำรวจ ตำรวจจะ
จับก่อน แต่ตั้งข้อหาไม่ได้ ชาวพุทธตื่นตัวขึ้นมาประท้วง ผล
ออกมาเป็นอย่างไรก็ไม่ทราบ

แต่ประเด็นที่น่าคิดคือว่า ศิลปินเหล่านี้ไม่เข้าใจ
ธรรมะ นั่นคือชัดเจนมาก

แม้แต่กรรมการที่ตัดสินก็ไม่เข้าใจธรรมะ เพราะว่า
งานอะไรก็ตาม โดยภาพรวมจะต้องออกมาในทางที่เป็น
ประโยชน์

พิสุจน์ได้อย่างไรว่าเป็นประโยชน์ต่อตนและคนอื่น

ต้องมีการเกื้อกูล เกื้อกูลต่อตนและคนอื่น แน่แน่นอนเขา
ได้รับความสุขจากการสัมผัส

งานตรงนี้ไม่เป็นประโยชน์ เพราะไม่เกื้อกูลต่อภาพรวม
ของพระพุทธศาสนา เพราะมาจากพื้นฐานของวิหิงสา ความ
คิดเบียดเบียน จะเห็นว่าเวลาพระทำดี คนยกย่องว่าพระรูป
นี้ ตัวอย่างวัดบ้านไร่ของอาจารย์คุณ มีคนเขาพูดถึงพระรูป
อื่นใหม่ รองเจ้าอาวาสชื่ออะไร ไม่มีใครพูดถึงเลยแม้แต่
องค์เดียว แต่ท่านเหล่านั้นทำงานตัวเป็นเกลียว แต่ใครๆ
ไม่พูดถึง สมัยหลวงปู่แหวน ก็พูดเฉพาะหลวงปู่แหวน สมัย
หลวงปู่เทศก์ ก็พูดเฉพาะหลวงปู่เทศก์ นี่คือนิยามของ
คนเวลายกย่อง เราจะยกย่องคนๆเดียว แต่ผลงานในแง่ของ
ความจริง เกิดขึ้นจากคนหลายคน เกิดขึ้นจากคนๆเดียว
ไม่ได้ จะพูดว่าพระรูปนี้ รูปนี้ รูปนี้ ก็นับหัวกันเลย

แต่ถ้าพูดในทางไม่ดี จะพูดกันว่าพระเดี๋ยวนี

เห็นใหม่ทั้งหมด ไม่รู้จริงทั้งคู่ เพราะว่าไม่มีใครทำงาน
คนเดียวได้สำเร็จ แต่ในขณะที่เดียวกัน เวลาทำชั่ว ใครทำ
คนนั้นก็ชั่ว เป็นเรื่องเฉพาะคน แต่เขากลับเหมาโหลว่า
พระเดี๋ยวนี คือ ทั่วโลกเลย เพราะใช้คำว่าพระเดี๋ยวนี ก็
หมายความว่า พระภิกษุทั่วโลก ใช้ในการกำหนดความเป็น
พระ หมายความว่าพระทั่วโลก แต่ในแง่ของความจริงคือ
เราจะต้องจับประเด็นของเรื่อง ๔ เรื่องนี้ให้ได้

๑. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีต แบบแผนต่างๆ

ไม่มีใครผิด ไม่มีใครถูกในโลกนี้ เป็นเรื่องศรัทธาเขา เป็นเรื่องที่เขาสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล ปู่ย่าตายาย เขากำกันมาอย่างนั้น เขาเชื่อกันอย่างนั้น คนที่เป็นลูกหลาน ที่ได้ทำ เขาสุขใจที่ได้ทำ สุขใจที่ได้สืบต่อ ตระกูลของคนที่ มีกี่ปันปีเราไม่รู้หรอก แต่ว่าคนเชื้อสายจีนที่ยังเข้มข้นอยู่ ทุกส่วนของโลก เขาจะทำพิธีตรุษจีน เขาจะทำพิธีไหว้เจ้า เขาจะทำพิธีไปดูแลบรรพบุรุษของเขา ฮวงซุ้ยต่างๆ ที่ฝั่งศพ ต่างๆ เพราะเขาสุขใจที่ได้ทำ

ถ้าเราจะไปเกณฑ์ว่าถูกหรือผิด เรามีสิทธิ์อะไร เป็นสิทธิ ที่เขาจะเชื่ออย่างนั้น การกระทำของเขาอย่างน้อยที่สุดเป็น ประโยชน์ต่อเขา กับพวกของเขา เป็นประโยชน์ต่อจารีต แบบแผน ประเพณี วัฒนธรรม ของชนเผ่าเขา เกื้อกูลคือ สร้างเอกภาพขึ้นภายในหมู่คณะของเขา ญาติวงศ์พงศา ร่วมแซ่ร่วมสกุลเขามารวมกัน เสร็จแล้วรู้สึกได้รับความสุข เห็นไหมตรงนี้เป็นเกณฑ์ใช้ได้ เข้าเกณฑ์ในข้อนี้ อย่างนี้ เข้าเกณฑ์ทันทีเลย เราไม่มีคำว่าถูกหรือคำว่าผิด ถูกทุกคน นั้นแหละ เพราะว่าอยู่ที่ระดับ ถูกใจ ถ้าใครจะเอาเกณฑ์ ระดับสูงมาวัด ไม่ได้หรอก

๒. ดัวยบทกฎหมายต่างๆ

กฎหมายนั้นเป็นข้อที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อกำกับควบคุมความประพฤติของประชาชน มีมาตรการหนักไปในทางให้โทษและคุ้มครอง หมายความว่าให้โทษแก่ผู้ทำผิด และคุ้มครองคนที่ไม่ได้ทำผิด เพราะฉะนั้น กฎหมายจึงต้องพูดว่า

กฎหมายว่าอย่างไร บัญญัติว่าอย่างไร

กฎหมายนี้เลิกเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้ากฎหมายไม่บัญญัติไว้ ก็ไม่ผิด ผิดในกรณีที่ยกกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด แต่เพื่อให้รอบคอบรอบด้าน การจะชี้ว่าผิด ต้องศาลสูงสุดเป็นผู้ชี้ เวลานี้บ้านเรามีศาลมาก ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ มา เรามีศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ มีศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา มีศาลอะไรต่ออะไรต่างๆ ศาลคดีเด็กเยาวชนอะไรต่างๆ สรุปว่า แล้วแต่กฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ว่าอย่างไร เราต้องผ่านขั้นตอนการตัดสิน ที่ถือว่าเป็นบทยุติซึ่งตามปกติแล้ว จะไปยุติที่ศาลฎีกา แต่เราจะพบว่าบางเรื่องยุติที่ศาลปกครอง ไปศาลปกครองสูงสุด บางเรื่องก็ไปยุติที่ศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีของการยุบพรรค ไม่ยุบพรรค เราจะเห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ที่แปลกของชนชาติไทย เกิดขึ้นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ประกาศิตของคนแค่ ๗ คน ทำลายอนาคต

ของคนถึง ๑๐๑ กว่าคนได้ ล้วนเป็นคนที่มีความประสงค์ต่อแผ่นดินมาก่อน แต่เมื่อศาลว่าอย่างนั้น ก็คืออย่างนั้น ที่น่าเสียดายเวลานี้คือ เราไปตัดสินกันทางสื่อสารมวลชน ตัดสินผิด ตัดสินถูกกันทางสื่อสารมวลชน ใช้โทรทัศน์โต้ตอบกัน กล่าวหาใส่ร้ายป้ายสีกัน ใช้วิทยุ ใช้หนังสือพิมพ์ และเขียนซีดีซีดีถูกคน โดยไม่มีอำนาจ ไม่มีหน้าที่ ไม่มีตำแหน่งอะไรเลย เห็นไหมตรงนี้เริ่มลับสน

ผลสุดท้ายเราดูตัวเราไม่ออก เราบอกตัวเราไม่ได้ เราใช้ตัวเราไม่เป็น เราไม่ใช่ศาล

เราไปตัดสินเขาว่าผิดได้อย่างไร ถ้าบอกว่าเราชอบหรือไม่ชอบ นั้นเป็นเรื่องส่วนตัว สามารถแสดงความเห็นได้ แต่ต้องบอกว่าชอบหรือไม่ชอบ ไม่ใช่บอกว่าผิดหรือไม่ผิด กฎหมายเป็นคนบอกว่าผิด ไม่ใช่เราบอกว่าผิด

เห็นไหมว่าตำรวจเวลาเขาจับผู้ต้องหา เขาก็กล่าวหาว่าทำผิด ทำสำนวนเสนออัยการว่า ที่ผมว่านี่มันถูกไหม ถ้าถูกท่านช่วยฟ้องให้ด้วย อัยการก็เอามาตรวจสอบสำบัดสำนวน เอกสารพยานหลักฐานต่างๆ ดูว่า อย่างนี้กฎหมายเขาว่าอย่างไร พอจะฟ้องหรือไม่พอฟ้อง หากฟ้องก็ฟ้องศาล ผ่านกระบวนการตามลำดับ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาขึ้นไป เพราะฉะนั้นคดีบางคดีจึงเป็นสิบๆ ปี

ไม่น่าเชื่อ วันก่อนดูข่าวดาราชัชวราชนชาเลี้ยง ความจริง
เกิดอุบัติเหตุ และเขาก็เคลียร์กันเรียบร้อยแล้ว ไม่ถือสา
หาความเป็นที่ป็นน้องกันไปแล้ว แต่ว่าแง่กฎหมายเจ้าหน้าที่
ก็ดำเนินการไป ปรากฏว่าเขานัดตั้งปีหน้าเดือนมิถุนายน
เกือบปี เห็นใหม่กระบวนการมันมาก

ฉะนั้น トラบโดที่ศาลสูงสุดยังไม่ตัดสิน เราก็คงไม่ควร
ตัดสินกันข้างถนน

ปัญหาที่ยุ่งมากเวลานี้เราตัดสินกันข้างถนนมากไป
กล่าวหาว่าทอใส่ร้ายป้ายสีกัน ซี้ผิดซี้ถูกกัน อคติกันมา
หมดทั้งชุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือโทสาคดี และเวลานี้อะไร
ก็อำนาจเก่า มีลักษณะเลื่อนลอยเหลือเกิน สรุปว่าสมมติว่า
จริง คุณอย่าสรุปว่าผิดก่อนสิ ให้ศาลเขาตัดสิน เสนอข้อมูล
ไป และเมื่อมีข้อมูลมากพอก็เสนอขึ้นไปตามลำดับ ให้ถึง
จุดสุดท้ายแล้วจึงพูด

นี่คืออะไร คือเรามีพื้นฐานของความเบียดเบียน และ
ถ้าเรามานั่งสมาธิดูที่จิต ว่าบางที่จิตเราริษยาเขา เขาดี
เขาเด่น เขาดัง เกินไป เราก็อยากดี อยากเด่น อยากดัง
อย่างเขา แต่ว่าทำอย่างเขาไม่ได้ ก็ต้องฆ่าเขาเสีย อย่าง
สำนวนโบราณที่บอกว่า ฆ่าตัวมันเสีย เอาเมียมันมา เห็น
ใหม่ หมายความว่าผู้ชายคนนั้นเขามีเมียดีมาก มีเมียงาม

มาก อีกคนหนึ่งอยากได้ เพราะวิชาเขา แม้รู้ว่าเมียเขาก็อยากได้ อยากได้แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะเขามีสามีแล้ว เลยไปฆ่าสามีเขา เพื่อจะครอบครองภรรยาเขา ปราบฏว่่าเป็นฆาตกร โดนติดคุก แต่คนก็ยังคิดกันอยู่ พฤติกรรมอย่างนี้ยังมีอยู่มาก

เห็นไหม ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ในบ้านเราเป็นเรื่องที่น่าคิด พอเกิดคดีฆาตกรรม ตำรวจจะสันนิษฐานไม่กี่ประเด็นหรอก

ก็คือก่อการทะเลาะวิวาท ชัดแย้งกันในด้านผลประโยชน์อะไรก็ไม่รู้ละ และปัญหาเรื่องชู้สาว ปัญหาเรื่องหนี้สิน ปัญหาเรื่องการเมือง ปัญหาเรื่องค้ายาเสพติด อะไรต่ออะไรต่างๆ

เหล่านี้ ทั้งหมดคือเป็นอาการของโลก โกรธ หลง แสดงว่าพฤติกรรมของมนุษย์มันชั่วชาก ชั่วชากในด้านโลก ก็คือว่า สะท้อนวิหิงสาออกมาจากจิต ให้เห็นถึงความคิดในลักษณะเบียดเบียน ประทุษร้ายกัน นี่คืปัญหาใหญ่

๓. ปัญหาเรื่องศีล

เรื่องศีลเราจะเห็นว่าเรื่องศีลบางอย่างผูกโยงอยู่กับกฎหมาย บางอย่างไม่เกี่ยวกับกฎหมาย เป็นเรื่องของศีลโดยเฉพาะ เช่น ตัวอย่างการฆ่าคนตาย การลักทรัพย์

การล่องละเมิดในทางเพศคู่ครองคนอื่น การโกหกหลอกลวง ต้มตุ๋นยุให้รำตำให้รั้ว ด่าทอหยาบคายต่างๆ นี่ผิดกฎหมาย ผิดศีลด้วย ผิดธรรมะด้วย

ในชั้นของศีลหมายความว่า เขาทำขนาดไหน สมมติว่าเป็นพระไปฆ่าคนตาย ท่านก็ขาดจากพระทันทีเลย ไม่ต้องตัดสิน เรียก ปาราชิก แปลว่าพ่ายแพ้ จากนั้นเขาก็ให้ออกเป็นฆราวาสไป ทางบ้านเมืองเขาจัดการเองเรื่องคดีฆ่าคน ทางคณะสงฆ์ตัดสินไปแล้วคือหมดสภาพความเป็นพระไปแล้ว หมดความเป็นพระเขาก็เป็นฆราวาส ในฐานะที่เขาเป็นฆราวาส ศาลก็ตัดสินไป ส่วนวินัยทำได้แค่ให้สึก สมมติลักทรัพย์ หมดจากความเป็นพระไป และผิดคดีอาญา ก็ดำเนินการไปตามกระบวนการอาญา ล่องละเมิดในทางเพศ ก็ต้องมีโจทก์ ฟ้องร้องกล่าวหา แต่ว่าพระเขาให้สึกไปแล้ว คือตัดสินไปแล้ว ความจริงไม่ต้องตัดสิน เพราะปาราชิกทันที อาบัติของพระคือไม่ต้องมีใครมาโจทก์ ไม่ต้องมีใครมาตัดสิน คล้ายๆ กับเราจับไฟ เราร้อนเอง คนอื่นไม่ต้องมาบอกหรือกว่าเราร้อน ใครจับไฟเขาเราจะร้อนเอง

นี่คือความต่าง ความต่างระหว่างกฎหมายกับศีล หรือวินัย กฎหมายนั้นจะต้องผ่านกระบวนการ สืบสวน สอบสวน พิสูจน์ พิจารณา กระบวนการของศาล จะต้องผ่านมือพนักงาน

สืบสวนก่อน แล้วก็สอบสวนไปที่อัยการ ในสายของตำรวจ
เองก็เดินกันยาวกว่าจะออกไปที่อัยการได้ อัยการอาจจะ
ส่งกลับมาที่สำนักงานตำรวจอีกก็ได้ ถ้ายังเห็นว่าเหตุผล
ไม่ค่อยชัดไม่รัดกุม นี่ก็ต้องผ่านกระบวนการ トラบใดที่
ยังไม่ครบกระบวนการก็ถือว่าบริสุทธิ์ แต่ของพระไม่ใช่
ของพระนี่จบไปแล้ว ตั้งแต่ทำเลย ช่างคนตายบีบ ปาราชิก
บีบเลย หมดจากความเป็นพระไปในขณะนั้น ในขณะเดียว
กันทันที

เพราะฉะนั้น ไม่ต้องตัดสิน เพราะไม่มีความผิดที่ต้อง
ตัดสิน เพราะเป็นความผิดของพระ เมื่อท่านไม่ใช่พระไปแล้ว
คณะสงฆ์ก็ไม่มีสิทธิ์ตัดสินอะไร แต่อย่าลืมว่าเมื่อเขาไม่
เป็นพระ เขาก็เป็นคน บ้านเมืองก็เอาไปในมิติของกฎหมาย
ไม่ใช่มิติของวินัย

เช่นพระกินข้าวเย็น เป็นวินัยไม่ใช่กฎหมาย วินัยกำหนด
ไว้ให้แสดงอาบัติ ก็แสดงอาบัติ ก็จบ พระดูฟ้อนรำขับร้อง
ระโคมดนตรี ดีดสีตีเป่า ดูการละเล่นต่างๆ การประดับ
ประดาร์่างกาย ไม่รู้จะประดับอย่างไร เป็นวินัยของพระ
ไม่ใช่วินัยของโยม จับต้องเงินทองอย่างนี้ โยมก็พกกันได้
มาก พระจับไม่ได้ นอนบนที่นอนสูงใหญ่ ภายนอกมีนุ่นและ
สำลี พระก็นอนไม่ได้ เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่เกี่ยวกับชาวบ้าน
แต่เราจะเห็นว่าชาวบ้านยังเอามาตำเลย เอามาตำแรงๆ

สมมติว่าพระกินข้าวเย็น เป็นวินัยของพระเจ้า และวินัยบอกให้แสดงอาบัติ ถ้าเขาแสดงอาบัติ ก็จบไป แต่ถ้าทำซ้ำซากก็เรียกว่าล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิณ เขาไม่ไว้หรอก

ปัจจุบันถ้าพระตี้มเหล่าเขาก็ให้สึกแล้ว แต่ไม่ใช่สึกด้วยอำนาจของวินัย วินัยไม่มีสิทธิ์สึก แต่เขาสึกด้วยอำนาจของกฎหมาย คือเป็นกฎของมหาเถรสมาคม มาจากพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติมาจากรัฐธรรมนูญ เห็นใหม่เป็นเรื่องๆ ไป เป็นลักษณะของรัฐซ้อนรัฐ คือในระดับศาสนจักรก็ทำได้ตามพระวินัย เมื่ออาณาจักรมากำกับศาสนจักรอีกทีหนึ่ง ซึ่งบุคคลในศาสนจักรก็มีฐานะเป็นราษฎร พระคือราษฎร

ฉะนั้น เมื่อรัฐออกกฎหมายมาก็ต้องปฏิบัติตาม ไม่มีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธ พระก็คือราษฎรคนหนึ่ง เพราะเป็นคนอาณาจักรซ้อนอาณาจักร ในฐานะเป็นภิกษุก็คือศาสนจักร ในฐานะที่เป็นคนก็คืออยู่ที่อาณาจักร ปัญหาบางอย่างผิดเฉพาะศาสนจักร อย่างศีล ๘ ข้อ จะเห็นว่า ข้อที่ ๖ ข้อที่ ๗ ข้อที่ ๘ ผิดเฉพาะวินัยของศาสนจักร แต่ไม่ผิดกฎหมายของชาวบ้าน แต่ชาวบ้านบางทีก็ยังมาวุ่นวายกับเรื่องเหล่านี้ จะเห็นว่าตัวเองกินข้าวเสร็จมาถึงก็ด่าพระกินข้าว วินัยเป็นเรื่องส่วนตัวเขา เขาอาสาสมัครจะหัดฝึกปรือตัวเองอย่างนี้แหละ เขาทำได้ก็เป็นความดีส่วนตัวเขา เขาทำไม่ได้ก็เป็น

ความชั่วส่วนตัวเขา ไม่เกี่ยวอะไรกับเรา ไปยุ่งเกี่ยววุ่นวาย
อะไรกับเขา ในขณะที่บางคนรักษาศีล ๕ ไม่ได้ แต่จะ
ตรวจสอบพระ พวกครูบาอาจารย์ พวกนักสิทธิมนุษยชน
พวกเอ็นจีโอทั้งหลาย ชอบพูดเรื่องตรวจสอบ พระจะต้องมี
การตรวจสอบอย่างนั้น อย่างนี้ อย่างโน้น ตัวเองเป็นใคร
เมื่อข้อสนทนาระดับกล่าว ถ้าสถานะของกฎหมาย ก็ตรวจสอบ
ตามกฎหมายไป ซึ่งก็หมายความว่า ทางวัดเขาบอกไปเอง
ถ้าผิดกฎหมาย แต่ถ้าผิดเฉพาะวินัย ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับ
ชาวบ้าน แม้แต่ดื่มเหล้าว่ากันตามความจริง ไม่ผิดกฎหมาย
แต่ผิดวินัยของพระ เพราะฉะนั้นพระให้สึกในกรณีของ
กฎหมาย คือเขาออกกฎขึ้นมาตามกฎหมายเท่านั้นเอง แต่
ว่าอ้างวินัยเป็นเครื่องมือในการสึกไม่ได้ เพราะว่าวินัยไม่ได้
บัญญัติว่าภิกษุดื่มสุราให้สึกเอาไว้

๔. ปัญหาความเข้าใจในธรรม

นี่ก็เป็นหลักเกณฑ์ที่เรามอง ให้ชัดกว่า ๓ ระดับก่อน
เพราะว่าประเด็นที่ต้องการจะเน้นก็คือประเด็นของธรรมะ ที่มี
การพูดกันว่า คนบางพวกไม่เข้าใจงานศิลปะ

แต่คนเหล่านี้อ้างว่าเขาเขียนจากพระสูตร ภาพ
เหล่านี้เขาเขียนจากพระสูตรคือ กากสูตร ในทสกนิบาต
อังคุตตรนิกาย

ได้พูดมาตรฐานมา ๓ ระดับ ระดับของขนบธรรมเนียม
ประเพณี วัฒนธรรม จารีต แบบแผน ซึ่งหาข้อยุติไม่ได้
เราจะกะเกณฑ์ให้ทำอย่างนั้น อย่างนี้ไม่ได้ เช่นศาสนพิธี
เอาเข้าจริงไม่สากลหรอก ในส่วนกลางพยายามเอาพระราชพิธี
เป็นเกณฑ์ แต่พอไปถึงชนบท เขาก็มีจารีต เขาก็มีธรรมเนียม
ของเขา อะไรก่อน อะไรหลัง ยกตัวอย่างการถวายสังฆทาน
ในที่บางแห่ง เขาทำไปทำมาจนอาหารเย็นหมด จะต้องตัก
เอามาหมด วางเรียงไว้ และทำพิธีกรรมถวาย แล้วประเคน
ซึ่งกว่าจะเสร็จอาหารเย็นหมดแล้ว เขาก็ทำกันมาอย่างนั้น
เพราะฉะนั้นเมื่อเราไปในท้องถิ่นเหล่านั้น คืออย่างนี้แหละ
ไปในที่บางแห่ง ไม่ใช่ เขาถวายไปเลย อาหารอยู่ตรงไหน
ก็ได้ เสร็จแล้วค่อยตักถวาย ในที่บางแห่งก็ถือว่าพระถวาย
พรพระแล้ว ไม่ต้องถวายสังฆทาน สรุปว่าเป็นจารีตของ
ท้องถิ่นนั้น ๆ ถูกหมด ไม่มีใครผิด

ฝ่ายกฎหมายอยู่ที่มาตรการของกฎหมาย ศิลปินอยู่
กับว่าศิลปะของใคร จะเห็นว่าศิลปะที่เป็นสากล ก็คือศิลปะ ๕ เป็น
ศิลปะสากล นอกนั้นจะไม่ใช่เป็นสากลแล้ว เช่นสมมติว่าของโยม
ก็ ๘ ข้อ ศิลปะอุโบสถ ศิลปะสูง ของสามเณรก็ ๑๐ สามเณรยัง
แถมเข้าไปอีก เบ็ดเสร็จแล้วก็ ๑๐๕ สามเณรก็เหมือนกัน
ภิกษุณีมี ๓๑๑ แต่ว่าบทมันจะยึดโยงอยู่กับศิลปะ ๕ เพียงแต่
ว่าที่ปลีกย่อยออกไป ถ้าชาวบ้านทำไม่ผิด แต่ศิลปะ ๕ ข้อนี้

ชาวบ้านทำก็ผิด ศาสนาไหนก็ผิด เพราะเป็นบาปสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๔ ข้อแรกเป็นบาปสากล

มาถึงประเด็นของธรรมะ พวกจิตรกร พวกกรรมการของมหาวิทยาลัยศิลปากร ก็คงไม่ใช่ทุกคนนะ เขาสัมภาษณ์ว่า
**นี่เป็นงานศิลปะ ที่มีความละเอียดอ่อน
คนทั่วไปจะเข้าไม่ถึงศิลปะ
นี่คือประเด็น**

แต่เวลาเขาเขียนภาพก็อ้างกาถสูตร ในทศกนิบาต อังคุตตรนิกาย พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมะลักษณะของ อীগาไว้ ๑๐ อย่างว่า ธรรมชาติของอীগาเป็นอย่างนั้น ทรงแสดงว่าถ้าบุคคลทาศิล แต่พอดีเทศน์กับภิกษุ ก็ทรงใช้คำว่า ภิกษุผู้ทาศิล แต่ทาศิลนี้ไม่ได้หมายเจาะจงพระ ใครก็ตามที่ผิด ศิล ก็ทาศิลด้วยกันทั้งนั้น

เพราะฉะนั้นญาติโยมก็เหมือนกัน ถ้าผิดศีลก็ทาศิล เหมือนกัน เพียงแต่ว่าโครงสร้างในการเทศน์นี้เราต้องมอง พระไตรปิฎกให้หมด ไม่ใช่จะไปเลือกมองเอาเอง พระสูตรนี้เป็นอรรถาจารย์ของพระพุทธเจ้า ที่มีพระประสงค์จะทรง แสดงเองหรือไม่ อย่างพระสูตรนี้เป็นอรรถาจารย์ของ พระพุทธเจ้า เรียกว่า อัดตัมมาสยา เกิดจากอรรถาจารย์ของ พระองค์ บางอย่างเกิดขึ้นจากอรรถาจารย์ของผู้ฟัง อย่างเช่น อาทิตยปริยายสูตร เป็นอรรถาจารย์ของปุราณชฎิล เพราะท่าน

เคยร่วนวายกับไฟมาก่อน คือบูชาไฟมาก่อน ก็เทศน์เรื่องไฟ บางอย่างเกิดเหตุการณ์ขึ้นมา เช่น กรณียเมตตสูตร อย่างนี้ เกิดเหตุการณ์ขึ้นมา เกิดพระถูกผีหลอก หนีกันกระเจิดกระเจิงมา พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงกรณียเมตตสูตร บางอย่างเกิดขึ้นจากคำถาม เช่น มงคลสูตรอย่างนี้เกิดขึ้นจากคำถาม

แต่ธรรมะนี้ต้องจับประเด็นให้ได้ ธรรมะเป็นกฎที่มีอยู่ โดยธรรมชาติธรรมดา มันเป็นธรรมเนียม คือเป็นกฎของธรรมชาติ มันเป็นของมันอย่างนั้นแหละ เป็นอุตุนิยาม ก็เปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของภูมิศาสตร์ เป็นพีชนิยาม เปลี่ยนแปลงไปตามชาติพันธุ์ของสิ่งเหล่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีองค์ประกอบว่า แม้แต่ชาติพันธุ์จะต่างกันหรือเหมือนกัน แต่สถานที่สภาพแวดล้อมต่างกัน เช่นกุหลาบเราตอมาจากต้นเดียวกันเลย ต้นหนึ่งปลูกที่เชียงใหม่ ต้นหนึ่งเอามาปลูกกรุงเทพฯ ต้นหนึ่งเอาไปลงที่นราธิวาส ดอกยังไม่เท่ากัน ความเติบโตสวยงามจะไม่เหมือนกัน ที่เชียงใหม่จะดอกใหญ่กว่า และจะคงทนกว่าเพราะอากาศหล่อเลี้ยงไว้ อากาศต่างกัน เห็นไหมนี่คือกฎของธรรมชาติ และเป็นจิตนิยาม คืออยู่ที่ความคิดของมนุษย์ มนุษย์คิด ทำ และพูด เขาเรียกว่าจิตนิยาม กรรมนิยาม เพราะฉะนั้นก็มีความเป็นสากล

อย่างในกรณีของลักษณะของกา ก็เป็นลักษณะสากล ที่มีอยู่ในคนทั้งหลาย เรียกว่า กากสุระ คือกล้าเหมือนกับ กา กานี้บางทีเจ้าของเขาตากเนื้อไว้ นั่งทำเฉยๆ เจ้าของ เผลอแพล็บเดียวมันโอบเอาไปกินเสียแล้ว เขาเรียกว่ากล้า อย่างกา

ที่นี้การแสดงของพระพุทธเจ้า ในกรณีนี้คือต้องการ จะสะท้อนให้เห็นว่า คนที่ประพฤติชั่วแบบกา นิสัยแบบกา นี้มันมี แต่ไม่ได้หมายเฉพาะภิกษุ หมายถึงคนทุกคนนั้น แหละ ที่นิสัยแบบอีกา และธรรมะที่อุปมาอย่างนี้มีมาก มากๆ เรียกว่าสัตว์ทั้งหลายเอามาอุปมา ธรรมชาติทั้งหลาย เอามาอุปมาได้หมด เพราะเป็นเพียงอุปกรณ์ในการสอน เท่านั้น พระพุทธเจ้าไม่ต้องใช้อุปกรณ์การสอนอย่างครูบา อาจารย์สมัยนี้ รุงรังไปหมด หอบคอมพิวเตอร์ หอบอะไร มากมายกำยกอง กว่าจะสอน กว่าจะบรรยายได้ แต่ของ พระพุทธเจ้าจะทรงชี้เอาตรงนั้นแหละ มีอะไรอยู่ตรงนั้น ก็ ทรงชี้เอา

เพราะฉะนั้น แสดงว่าตอนแสดงธรรมทรงเห็นกา กาคงมาร้องอยู่ ไม่ได้ใช้คำว่าสันดานกา แต่ว่าเหมือนกับกา ชาวบ้านทำอย่างนั้นก็เหมือนกับกา เวลาเทศน์ คือว่าถ้า หากว่าคนเขาฟังทั้งพระทั้งโยม พระจะนั่งใกล้พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็หันพระพักตร์ออก โยมก็นั่งข้างหลังพระ

เหมือนกับเดี๋ยวนี้ โยมก็นั่งข้างหลังพระ พระพุทธเจ้าทรงหัน
พระพักตร์ไปทางพระ ทางโยม เวลาขึ้นสรรพนามเรียก
ก็ใช้คำว่า ภิกษุทั้งหลาย ก็ต้องเรียกพระเป็นเกณฑ์ ทำนอง
คล้ายๆ กับพูดผ่านพระ แต่ไม่ใช่เจาะจงพระ โยมเขาฟัง
อยู่ด้วย อย่างพระวินัยภิกษุณีนี้นี้พระพุทธเจ้าไม่เคยบัญญัติ
ผ่านภิกษุณีเลยแม้แต่ข้อเดียว ภิกษุณีนี้อีกขาบทที่จะต้อง
ปฏิบัติ ๓๑๑ ข้อ เอาของพระไป ๑๐๐ กว่าข้อ นอกนั้น
ก็บัญญัติเฉพาะท่านโดยตรง แต่ไม่เคยทรงบัญญัติกับ
ภิกษุณี ทรงบัญญัติผ่านพระภิกษุ

ถ้ากลุ่มคนที่มาเฝ้า มีอาชีพแตกต่างกัน และไม่ใช่คน
ที่ประกาศตนนับถือพระพุทธศาสนามาก่อน พระพุทธเจ้า
ก็รับสั่งว่า ดูก่อน พราหมณ์ และคฤหบดีทั้งหลาย คำอย่าง
นี้จบ สมมติว่ามีกษัตริย์อยู่ด้วย ดูก่อนมหาบพิตรทั้งหลาย
ก็ต่อนั้นแหละซึ่งมีชาวบ้านอยู่ด้วย แต่พระราชาใหญ่ที่สุด
ก็ขึ้นที่มหาบพิตร อย่างพระเจ้าพิมพิสารเข้าเฝ้า พระเจ้า
ปเสนทิโกศลเข้าเฝ้า ไม่ได้มาคนเดียว แต่พระราชาท่าน
ใหญ่ ก็ขึ้นที่พระราชา

บางที่เป็นอุบาสก อุบาสิกา ทรงใช้คำว่า ดูก่อน อุบาสก
อุบาสิกาทั้งหลาย หมายความว่า ถ้าพระมีก็ไม่มาก พระ
จะอยู่เบื้องพระปฤษฎางค์ของพระพุทธเจ้า ท่านจะโดยสาร
ฟังด้วยนั้นแหละ แต่ว่าเป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง

แก่อุบาสกอุบาสิกา ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นที่ต่างกัน ตัวอย่าง
พระบรมราชาบาทที่ในหลวงรับสั่งเมื่อฉลองกรุงรัตนโกสินทร์
๒๐๐ ปี ในพระบาลีเรียกว่า สมราชาธรรม มาจากอาฬวกสูตร
สังยุตตรนิกาย ยักขสังยุต พระพุทธเจ้าทรงตอบปัญหาของ
อาฬวกยักษ์ แต่บทสุดท้ายทรงสรุปเรื่องธรรมะ ๔ ข้อนี้

สัจจะ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง

ทมะ การฝึกปรือตนเอง การข่มใจ หักห้ามใจตัวเอง

ขันติ ความอดกลั้น ความอดทน ความทนทาน ความ

ทนอด อดออม

จาคะ การสละให้กัน

เห็นใหม่ เป็นธรรมะทั่วไป ชาวบ้านก็ต้องมี พระก็ต้องมี

แต่พระต้องมีมากกว่าชาวบ้าน สัจจะพระต้องมีมาก

เป็นพิเศษ ต้องเป็นผู้อุชุปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติตรง ในขณะที่

เดียวกัน เรื่องธรรมะพระก็ต้องฝึกจิตตัวเอง ฝึกตัวเอง ศิล

สมาธิ ปัญญา ในขณะที่เดียวกันก็สามารถห้ามจิตตัวเอง

จากอารมณ์ ที่กระตุ้นให้เกิดความกำหนัด ชัดเคือง ลุ่มหลง

มัวเมาได้ แต่เพื่อจะป้องกันเอาไว้ เราจะเห็นว่าจะมีวินัยที่

ไม่ให้พระไปเกี่ยวข้องกับเพศตรงกันข้าม นั่งในที่ลับตาที่ไม่ได้

ลับหูที่ไม่ได้ พูดกันเกิน ๖ คำก็ไม่ได้ เดินทางไปไหนมาไหน

ด้วยกันก็ไม่ได้ นั่งเรือกันไป ๒ คนก็ไม่ได้ ถ้านั่งกันไปทั้ง

ลำเรือโดยสารนี้ได้ แต่ถ้าวางส่วนตัวก็ไม่ได้

นั่นก็คือเรื่องวินัย เป็นการป้องกัน ไม่ให้มีสิ่งมากระตุ้น
ความรู้สึกในทางเพศ ซึ่งมีอยู่โดยธรรมชาติ พระก็เป็นคน
เพราะฉะนั้นการประพฤติพรหมจรรย์ก็ต้องพยายามที่จะ
ปกป้องรักษาตัวเองให้สามารถรักษาพรหมจรรย์เอาไว้ได้
เพราะฉะนั้นแนวตรงนี้เป็นแนวที่คนจะต้องตระหนักสำเหนียก
เช่นว่าขันติ เราจะเห็นว่า ถ้าเราทนต่ออารมณ์ที่เป็นโทษะ
พระอดทนน้อย เพราะพระไม่ค่อยมีใครสบประมาท ดูถูก
ดูหมิ่น แต่ว่าอารมณ์ที่กระตุ้นระคะ ชาวบ้านตอบสนองได้
พระตอบสนองไม่ได้ ตอบสนองไม่ได้เลย จับต้องกายผู้หญิง
ก็ไม่ได้ พุดเกี่ยวผู้หญิงก็ไม่ได้ พุดชวนผู้หญิงในทางเพศก็ไม่
ได้ ไม่ได้หมด นี่ก็คือวิธีการที่เราจะเห็นว่า พระต้องใช้
ขันติในเรื่องนี้มาก ขันติในเรื่องความเหนื่อยยากในกิจการ
งาน พระไม่ได้ทำงานหนัก แต่พระทำงานที่ต้องต่อสู้กับ
ข้างใน แต่ปัจจุบันพระมีงานมาก องค์กรที่ทำงานจะทำงาน
มาก ถ้าหากว่าชาวบ้านมาเห็น ก็คงจะสงสัยว่าอยู่ได้อย่างไร
กินข้าวหนเดียว แต่ทำงานดึกตื่นเที่ยงคืนหนึ่งตีสอง อย่างดี
ก็ตีมน้ำตีมนั้นก็แสดงว่าต้องอดทนในเรื่องเหล่านี้ ภารกิจการ
งานยิ่งมาก พระยิ่งแก่ งานยิ่งมาก องค์กรที่มีงานจริงๆ จะ
ต้องจัด จะต้องทำหมუნวนอยู่ทุกวัน

เพราะพระมีหน้าที่สืบสานพระพุทธศาสนา ต้องเสียสละ เพื่อพระพุทธศาสนา ไม่ต้องการอะไร ต้องการความดำรงอยู่ มั่นคงของพระพุทธศาสนา เพราะเราเป็นศาสนทายาท ต้อง สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ชาวบ้านเขามีเงินเดือนด้วยซ้ำ ไป พระไม่มีเงินเดือน บางทีมีนิตยภัต ทางราชการเขา ถวาย เทียบกับชาวบ้านก็นิดหน่อยเท่านั้นเอง แต่สำหรับ พระเหมือนไปช่วยการทำงาน ช่วยเป็นค่าพาหนะ ช่วยเป็น เครื่องอุปกรณ์ต่างๆ แต่ที่นี้การสละแบ่งปัน เราจะเห็นว่าก็ ทำด้วยกัน พระก็ต้องทำ โยมก็ต้องทำ โยมอย่างน้อยภายใน แวดวงครอบครัว ต้องสละแบ่งปันกัน แต่พระองค์เองสงเคราะห์ ทั้งโยมทั้งพระทั้งเณร เพราะฉะนั้นการสละแบ่งปันก็ต้อง มากกว่า ซึ่งก็หมายความว่า การกระทำอย่างนี้ได้ เราก็ต้องมี ของมาสละแบ่งปัน

เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าธรรมะเป็นอย่างนั้น ยกตัวอย่าง มงคลสูตรง่ายๆ การไม่คบพาล การคบบัณฑิต การบูชา ผู้ควรบูชา การอยู่ในประเทศที่สมควร การทำบุญไว้ในปาง ก่อน การตั้งตนไว้ชอบ การศึกษาศิลปะวิทยา จนมีความ รอบรู้แตกฉาน การฉลาดในศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่ง การ มีวินัยในตัวเอง การพูดวาจาที่เป็นสุภาษิต

ใน ๑๐ ข้อนี้ เห็นใหม่ว่าเป็นธรรมชาติ เป็นเรื่องที่คุณคน
จะต้องประพฤติปฏิบัติ

ถ้าอย่างนั้นจิตรกรที่เขียนภาพนี้ลองเอามาดูซิว่า ตัว
เองมีคุณลักษณะของกาก็ข้อ

ไม่ใช่มุ่งจะตำหนิว่ามีลักษณะของกา

เพราะธรรมชาติมีความเป็นสากล เช่น

เราหยิบฉวยยกยกเอาของหลวง ใช้เวลาของหลวง นี้
ลักษณะของกา ลักษณะหลอกหลวงอะไรต่ออะไรต่างๆ มาก
มายกำกวมอง

นี่ก็คือศิลปินที่ความจริงไม่เข้าใจศาสนาอะไรเท่าไร
หรือ มีไม่กี่คนที่เข้าใจศาสนา แต่บอกว่างานศิลปะมี
เสรีภาพ ไร้ขอบเขต แสดงใหญ่โตมากเกินไป

ศิลปินก็คือคน ไม่ใช่เป็นเทวดามาจากไหน จะมีสิทธิ
เสรีภาพ ไร้ขอบเขตได้อย่างไร

เธอเดินไปเหยียบเท้าคนอื่น เธอก็ผิดแล้ว ไม่ใช่เป็น
บุคคลพิเศษอะไร พวกศิลปิน เป็นคนประเภทหนึ่งเท่านั้นเอง
เหมือนกับคนทั้งหลายนั่นแหละ เหมือนกุลี เหมือนกรรมกร
เพราะฉะนั้นคุณทำงานศิลปะได้ แต่คุณก็ทำนาไม่ได้ คุณก็
ทำสวนไม่ได้ คุณก็ทำอะไรไม่ได้ เลี้ยงสัตว์ไม่ได้ เลี้ยงหมู
เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ไม่ได้

ฉะนั้น แต่ละคนก็มีความสำคัญเท่ากันนั้นแหละ
ถ้าเราปล่อยให้เขามีเสรีภาพที่ไร้ขอบเขต

พวกคุณได้สิทธิตรงนี้มาจากไหน

บางทีเราไปยอมจำนนกับพวกศิลปิน ทำตัวซอมซ่อ
มอมแมม ไร้ผมยาว ไร้หนวดยาว แต่งตัวไม่สุภาพ เข้าไป
ในที่ต่างๆ ไม่รู้จักกาลเทศะ บางคนไปชื่นชม คนพวกนี้
ก็เลยทำอะไรเพี้ยนๆ และเกาะกลุ่มกัน ปกป้องยืนยันหัด
พวกตัวเอง ทำ อะไรตามอำเภอใจ

งานศิลปะต้องเป็นงานที่สร้างสุนทรียภาพ เป็นสุนทรี-
ศาสตร์ เพราะฉะนั้นตัวเนื้องานต้องเป็นสุนทรียภาพ ดูแล้ว
ฟังแล้วจะเกิดแรงบันดาลใจที่สูง ยกตัวอย่าง งานวรรณศิลป์
ที่เราถือว่าเยี่ยมยอด อย่างนิราศนรินทร์ ถือว่าเป็นงานที่
เยี่ยมยอดมาก โคลง ๓ บทแรก มีความไพเราะมาก ยิ่งใหญ่
มาก มีแรงบันดาลใจสูงมาก

บุญเพรงพระหากสวรรค์

ศาสน์รุ่งเรืองแฮ

บังอบายเบิกฟ้า

ฝึกฝนใจเมือง

สองบรรทัด สั้นนิดเดียว แต่ความหมายยิ่งใหญ่มาก
แสดงว่าพระเจ้าแผ่นดินทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และ
ศาสนธรรมแพร่กระจายเข้าสู่ศาสนบุคคล เข้าสู่ประชาชน
โดยวิธีปิดประตูทางเสื่อม พวกอาชญากรรม พวกอบายมุข

ต่าง ๆ และเปิดประตูสวรรค์ เปิดประตูทางแห่งความสุข
ความเจริญ เห็นไหมมีแรงบันดาลใจสูง และน่าจะยึดถือเป็น
แบบอย่าง

ลองดูภาพภิกษุสันดานกาของคุณ คนเห็นบ๊อบคน
ก็สลดหดหู่ใจ ใจไม่สบาย เพราะอะไร

เพราะว่าใช้สถานะของความเป็นศิลปิน ซึ่งคุณก็คือ
คน และคุณก็เป็นลูกจ้าง เป็นลูกจ้างของรัฐ

ไม่ใช่เป็นเทวดามาจากไหน เป็นคนธรรมดาๆ นี้
แหละ อย่าได้คิดว่าตัวเองมีเสรีภาพไร้ขอบเขต แม้แต่
คำว่ามีเสรีภาพทางวิชาการ ของมหาวิทยาลัยก็เหมือนกัน
นี้เป็นถึงอาจารย์มหาวิทยาลัย สถาบันพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง พระจอมเกล้าเป็นนักปราชญ์
ทางศาสนา คนทำงานที่สถาบันภายใต้พระนามาภิไธย
ของพระองค์น่าจะให้ความเคารพต่อศาสนา

พระพุทธเจ้าทรงแสดงลักษณะของคนพาลเอาไว้

คนพาลเมื่อทำผิด ไม่ยอมรับว่าตัวเองทำผิด เมื่อล่วง
เกินคนอื่น จะไม่ยอมขอโทษ ถ้าเขาล่วงเกินตน แม้
เขาขอโทษแล้วก็ไม่ยอมอภัย นั่นคือลักษณะคนพาล

แต่บัณฑิตถ้าทำผิด จะขอโทษ ถ้าคนอื่นไปล่วงเกิน
ถ้าขอโทษ ท่านก็ให้อภัย เป็นเรื่องง่าย แต่ว่าพวกที่

เกิดอหังการ มมังการ ทำได้ยาก ขนาดแสดงอหังการ
ประกาศทำลายเลย พระเขาไม่รบกับคุณหรือ โดย
ศักดิ์ศรี โดยศีล คนละชั้น คุณมีอาชีพรับจ้างอยู่เลย แต่
พระเป็นสัญญาลักษณะของผู้เว้นบาป สัญญาลักษณะของ
ผู้สงบบจากบาป

เพราะฉะนั้น การพูดจา การว่ากล่าว การตักเตือน
เป็นหน้าที่ แต่ไม่มีโทษ และว่ากันตามความจริงก็สงสาร
คุณด้วยเข้าไป สลดใจ ที่เห็นเกิดมาชาติหนึ่ง อายุยังไม่
ครบ ๓๐ เลย ปุ่ย์ปุ่ย์ำศาสนาของบรรพชนขนาดนี้ ถ้า
มีชีวิตอยู่ไปนานๆ จะสร้างความชั่วร้ายขนาดไหน จะ
เบียดเบียนสังคมได้ขนาดไหน

ฉะนั้น งานศิลปะแบบนี้เหมือนกับการพาดหัวหนังสือ
พิมพ์ คือคนส่วนใหญ่ไม่ได้อ่านรายละเอียดหรอก แต่นั่ง
รถเมล์ผ่านไป เห็นเขาพาดหัว เขาก็จำได้เฉพาะพาดหัว
เนื้อหาเป็นอย่างไรเขาไม่รู้

เพราะฉะนั้น เกิดมาไม่นาน อย่าไปสร้างบาปเลย
เพิ่มพูนบุญให้มากไว้เถิด

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าอย่าประมาทในบุญกิริยาทั้ง
หลาย อย่าคิดว่าธรรมะนั้นจะดำเฉพาะพระ ธรรมะเป็น
กฎของกรรม เพราะฉะนั้นคุณทำกรรมใด คุณก็ต้องรับ
ผลของกรรมนั้นแหละ

แต่ปัจจุบันคุณก็อยู่ลำบากแล้ว ถ้าคุณไม่รู้ร้อนรู้หนาวขนาดนี้ ก็แสดงว่าจิตใจหยาบช้ากระด้างมาก เป็นคนที่น่ารังเกียจมาก ปรารถนาลามกมาก พอถึงจุดหนึ่ง บาปจะสนอง คนทำบาปอาจจะไม่รู้รู้สึกอะไร เพราะบาปยังไม่ให้ผล แต่ยามใดที่บาปให้ผล เขาจะประสบความทุกข์ทรมาน

ควรสำรวจระวัง อย่าไปทำบาปจนขนาด กระทบกระเทือนสังคม อย่าลืมนำบาปขนาดนี้กระทบกระเทือนสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือจิตยาพิษเข้าไปในจิตใจของเยาวชน ให้มีความรู้สึกต่อสังคมที่เป็นองค์รวมในภาพทางลบ และเธอจะมีจิตใจกระด้าง

เมื่อเห็นพระ เธอจะคิดว่า นี่สันดานกาหรือเปล่า สันดานกาหรือเปล่า จิตคิดครั้งเดียวก็บาปแล้ว

การที่คุณนั่งเขียนภาพขนาดนี้อยู่ได้นั้น แสดงว่าจิตใจหมิพหิินชาติมาก คนจิตที่เป็นปกติเขาไม่กล้าเขียนขนาดนี้ แม้แต่คิดยังคิดผิดเลย เขาเรียกว่า แม้แต่คิดก็ผิดแล้ว เขียนกว่าจะเสร็จใช้เวลาเท่าไร จิตใจประกอบด้วยอกุศลอยู่ที่เส้นกี่ล้านครั้ง มันเกิดดับ เกิดดับ อยู่ภายในใจ

บาปกรรมนั้นใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อ มันก็คือบาป และจะให้ผลแก่คนที่ทำเท่านั้น เพราะฉะนั้นอย่าประมาท บาปว่าเล็กน้อย ไม่เล็กน้อยหรอก บาปนี้เป็นเรื่องใหญ่ เพราะทำลายองค์รวมของพระพุทธศาสนา และด้วยเจตนา อย่าอ้างว่าไม่เจตนา ไม่เจตนาภาพนี้เกิดไม่ได้หรอก ทุกครั้งที่คุณลงพู่กันนี้เป็นเจตนาทั้งนั้น และเป็นอกุศลเจตนาทั้งสิ้น

อย่าลืมนึกว่ากฎหมายให้นิยามเจตนาไว้ว่า

กรรมเป็นเครื่องสื่อเจตนา

ขยายความเข้าใจให้คิดถูก

จะได้ปรารภเรื่อง ภาพวาดที่เป็นข่าวถกเถียงกันแพร่หลาย เมื่อตอนปลายเดือนกันยายน จนเข้ามาถึงเดือนตุลาคม ก็ยังไม่ยุติ นั่นก็คือภาพประกวดและนำไปแสดงนิทรรศการที่มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม เรียกว่าภิกษุสันดานกา เป็นภาพของพระภิกษุและมีปากเป็นกา ลำตัวก็มีรอยสักเต็มไปหมด และก็มีการสมสู่ของผู้หญิงผู้ชาย ภาพลามกอะไรต่างๆ อีกเป็นอันมาก ทั้งชาวพุทธ ทั้งพระและฆราวาส ได้ขอร้องให้ยุติการเผยแพร่ภาพในลักษณะนี้

เพราะว่าเป็นการใส่ร้ายป้ายสีคณะสงฆ์ ที่เป็นองค์รวม

เป็นการนำเสนอด้วยภาพ มีความชัดเจนตรงตราสูงมากกว่าได้ยินด้วยหู หรือว่าการนำเสนอด้วยตัวลายลักษณ์อักษร พอดีภาพนี้มีศิลปินแห่งชาติป็นอยู่ด้วย ได้เป็นกรรมการและให้รางวัลเป็นศิลปกรรมชั้นยอดแห่งชาติ อันเป็นการใช้คำเกินเหตุเกินผลไป ส่วนจะยุติอย่างไรก็เป็น

เรื่องของเขา แต่ที่มีประเด็นวิพากษ์วิจารณ์กันมาก คือ ภิกษุสันดานกา ถึงขนาดพระมาสอบถามว่าหมายความว่าอย่างไร ได้บอกเขาว่า ความจริงมีข้อความอยู่ในกาสูตร ในอังคุตตรนิกาย เป็นพระธรรมเทศนาในลักษณะของสิ่งต่างๆ ซึ่งอย่างนี้มีอยู่มาก แต่อย่าลืมว่าสิ่งเหล่านั้นมีอยู่โดยธรรมชาติของมัน ทรงนำมาเป็นอุปกรณ์ในการสอนอย่างเป็นสื่อการเรียนการสอน เช่นบางครั้งพระพุทธเจ้าก็ทรงยกมะม่วง ขึ้นมาลูกหนึ่ง และรับสั่งว่า

ภิกษุทั้งหลาย มะม่วงนี้มี ๔ ชนิด คือ

ผิวข้างนอกก็ดิบ เนื้อในก็ดิบ ข้างนอกดิบ แต่ข้างในสุก ข้างนอกสุก แต่ข้างในดิบ ข้างนอกสุก ข้างในก็สุก เปรียบเหมือนกับคนเรา คือบางคนความรู้อีกไม่ดี ความประพฤติก็ไม่ดี บางคนความรู้อีกดี แต่ความประพฤติไม่ดี บางคนความรู้อีกไม่ดี แต่ความประพฤติดี บางคนความรู้อีกดี ความประพฤติก็ดี หรือเอาไปเปรียบอย่างอื่นก็ได้ ไม่ได้แปลกอะไร

บางครั้งก็อาจจะชี้ไปที่แม่น้ำลำคลอง ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำในโลกนี้มี ๔ ชนิด แม่น้ำที่แคบและตื้น แม่น้ำที่แคบและลึก แม่น้ำที่กว้างและตื้น แม่น้ำที่กว้างด้วยและลึกด้วย

อาจจะพูดถึงการศึกษา คนบางคนศึกษาน้อย ไม่เข้าใจ เรื่องที่ตัวเองศึกษา บางคนศึกษาน้อยแต่เข้าใจเรื่องที่ตนเอง

ศึกษา บางคนศึกษามาก แต่ไม่เข้าใจเรื่องที่ตนเองศึกษา
บางคนศึกษามากด้วย และเข้าใจเรื่องที่ตัวเองศึกษามากด้วย

หรืออาจจะเปรียบเทียบความรู้ความประพฤติ คือการอุปมา
แล้วแต่จะเอาประเด็นตรงไหนขึ้นมาอุปมา และต้องการสอน
อะไร ต้องการสั่งสอนใคร การเอาสัตว์มาเป็นอุปมา ก็มีอยู่
มาก เพราะว่าสัตว์ก็มีอยู่ทั่วไปในป่ายุคนั้น พระพุทธเจ้าทรง
เห็นสัตว์อะไร ทรงเอาสัตว์ตัวนั้นมาเป็นอุปกรณ์ในการ
สอน ในกาลสูตรก็มีลักษณะอย่างนั้น พระพุทธเจ้าไม่ได้
ทรงใช้คำว่าสันดานกาหรือก แต่พูดถึงลักษณะของกา
เรียกว่าอสังกรรม คือสิ่งไม่ดีงามภายในตัวของกา แต่เราอย่า
ลืมว่าในตัวกาก็มีส่วนที่ดีงามของมัน สามารถเอาไปเป็น
อุปกรณ์ในการสอนในส่วนที่ดีงาม อย่างที่โบราณท่านสอน
ว่า จงเอาเยี่ยงกา แต่อย่าเอาอย่างกา หมายความว่าอย่า
เอาอย่างส่วนที่ไม่ดีของอีกา แต่เอาเยี่ยงที่ดีของอีกา เช่น
ไม่นอนตื่นสาย มีความหมั่นขยันในการทำมาหากิน เป็น
คนรักพวกพ้อง อะไรต่ออะไรต่างๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งมีอีก
มาก แล้วแต่จะหยิบขึ้นมา

ที่นี้การนำเสนอสสารที่มีความเป็นนามธรรม เพื่อสื่อ
เป็นรูปธรรมเป็นลายลักษณ์อักษร จะไปผสมกับจินตนาการ
เขียนออกมาให้เป็นรูปธรรม เอากามาโยงกับพระ ซึ่งเรา
จะเห็นว่าทั้งหมดไม่ตรง ไม่ตรงตามลักษณะ อสังกรรม

ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง ยกตัวอย่างรอยสัก รอยสักพระจะมีก็เป็นเรื่องสังคมไทย ไม่ได้เกี่ยวกับศาสนา และไม่ได้เกี่ยวกับพระ ว่ากันตามความเป็นจริงโดยหลักของพระวินัย ภิกษุที่มีรอยสักมากๆ เขาห้ามบวช แต่ว่าพระในสมัยนี้ก็คือคนในท้องถิ่น แต่เขาก็บวชในท้องถิ่นของเขา อาจจะเป็นญาติพี่น้องเขาเป็นอุปัชฌายะ เขาก็ปล่อยให้บวช แต่อย่าลืมว่าการมีรอยสักไม่ได้สักตอนเป็นพระ ท่านที่เป็นพระนั้นเป็นการเลื่อนไหลของคนๆ หนึ่ง จะต้องมองว่าพระไม่ใช่พระเกิดมา แต่ว่าคนเกิดมา เมื่อเกิดมาแล้วก็เติบโตอยู่ในครอบครัวระยะหนึ่ง

พ่อแม่ก็ส่งเข้าโรงเรียนอนุบาล ๒ ปี อยู่โรงเรียนประถมอีก ๖ ปี เป็น ๘ ปี อยู่โรงเรียนมัธยมอีก ๖ ปี เป็น ๑๔ ปี เข้ามหาวิทยาลัยอีก ๔ ปี เป็น ๑๘ ปี เข้าวิทยาลัยอาชีวะอีก ๓ ปี เป็น ๑๗ ปี ก็หมายความว่า ในความเป็นจริงมันก็คือการเลื่อนไหลของคนๆ หนึ่ง

เขาเข้ามาสู่วัดเมื่อเขาอายุ ๒๐ แล้ว แน่นอนถ้าเข้าไปตอนเป็นสามเณรก็คงยังไม่มีรอยสักอะไรหรอก เพราะยังเป็นเด็กอยู่ มีรอยสักก็แสดงว่าบวชพระเลย

ที่นี้การที่เอาไปใช้ในรูปของเป็นภาพของอิกกา จะเห็นว่าเขาสะท้อนไม่ตรงกับลักษณะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เกินไป เกินความจริง การนำเสนออะไรก็ตามที่

เกินจริง ตรงนี้เกินจริงจากที่ตนได้อ่าน อ่านมาอย่างไร ก็ต้องนำเสนอในลักษณะนั้น เราจะเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอเป็นการพูด เสนอเป็นภาพ ต้องสอดคล้องกับลักษณะเหล่านั้น นั่นก็คือสุจริตใจ

แต่ว่าเขาเขียนแรงเกินไป อาตมาดูนิดหน่อย พระเขาเปิดคอมพิวเตอร์ให้ดู ไม่ได้สังเกตอะไรมาก มองๆ ผ่านๆ เพราะว่าไม่อยากจะสนใจ คือถ้าเราสนใจกับคนพวกนี้ ไม่มีราคา คนพาลเราไปให้ความสำคัญมากไม่ได้หรอก น่าจะปล่อยเขาไป

แต่ที่นี้มันลามปาม คือเขาย้อนมาว่า พระไม่เข้าใจงานศิลปะ เราดูบ่อยๆ งานศิลปะในวัดเต็มไปหมด พระเป็นจำนวนมากที่ทำได้ทุกเรื่อง ที่กรรมศิลปากรทำได้ ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม เป็นประติมากรรม เป็นวิจิตรศิลป์ เป็นประณีตศิลป์ ทำได้หมด พระไม่ได้เรียนมาหรอก ฝึกเอาในวัดนั่นแหละ เพียงแต่ว่า ในวินัยเราไม่สนับสนุนเรื่องเหล่านี้ ไม่ใช่เนื้อหาของความ เป็นพระ แต่ว่าพอพระไปรับผิดชอบเรื่องก่อสร้าง เข้า ก็ต้องรับผิดชอบเรื่องเหล่านี้ด้วย ก็ต้องมีความรอบรู้ในเรื่องเหล่านี้

เพราะฉะนั้น พระฝ่ายที่ดูแลนวกกรรม ดูแลการก่อสร้างที่เราเรียกว่าฝ่ายสาธารณูปการ ก็ต้องศึกษาทางนี้ เพราะพระมีความรับผิดชอบกันคนละสาย คือใครนัดในสายใด

ก็ไปในสายนั้น บางรูปอยู่ฝ่ายที่ช่วยมนุษย์ เช่น ฝ่ายศึกษากับเผยแพร่ จะเกื้อกูลกัน ฝ่ายศึกษาจะออกไปในทางจิตรกรรม ในทางประติมากรรม หรือทางวิจิตรศิลป์ต่างๆ ในทางโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน อะไรต่ออะไรต่างๆ คือเขาเรียนทางนั้น ไม่ต้องห่วงหรอก เรียนมาตั้งแต่มงคล ๓๘ แล้ว ความฉลาดในศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการสอนมาตั้งแต่บวชใหม่ๆ กันแล้ว แสดงว่าเขาไม่ค่อยรู้เรื่องพระและธรรมะ แต่คนที่เขียนภาพได้ข่าวมาว่าอายุยังไม่ถึง ๓๐ แต่เป็นอาจารย์ที่สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นเรื่องที่น่าเสียดาย อยู่สถาบันที่เกี่ยวกับพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นปฐมวงศ์ของคณะธรรมยุต และเป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ได้สร้างสิ่งดีงามขึ้นมามากนัก ในขณะที่เดียวกันก็ทรงเป็นพระบิดาทางด้านวิทยาศาสตร์ คนที่อยู่ในสถาบันนี้น่าจะตระหนัก สำนึก สำเหนียก ที่จะรักษาเทิดทูนพระเกียรติยศของพระองค์ท่าน คือ จะต้องมีความรอบคอบมากกว่านั้น แต่สำนึกเหล่านี้จะพบว่า หย่อนมากจนเราไม่รู้ว่าคุณนักวิชาการคืออะไร เป็นบุคคลพิเศษอะไรหรือเปล่า คนที่ไม่ได้เป็นนักวิชาการแสดงว่าเป็นคนโง่หรืออย่างไร อย่างลืมว่าเราก็มีการศึกษากันมา และในแวดวงพระเรามีเปรียญธรรม ๙ ประโยคก็ถือว่าสูงสุด และพวกปริญญาตรี โท เอก ที่มีมากเวลานี้ ไม่ใช่พระยุค

โบราณแล้ว เป็นพระยุคการศึกษาเจริญก้าวหน้าไปไกล มี
พระหลายรูปที่ทำงานระดับนานาชาติ เดินทางไปทุกส่วน
ของโลก พระสงฆ์ตื่นตัวหมดแล้ว

เพราะฉะนั้นอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า พระพุทธเจ้าทรง
แสดงข้อความขึ้นธรรมดา พระธรรมเทศนาในลักษณะนี้
เรียกว่า อุตตชฌาสยา คือ เกิดขึ้นโดยอัธยาศัยของ
พระพุทธเจ้า มีพระประสงค์จะทรงแสดงความจริงใน
กาสุตร ทสกนิบาต อังคุตตรนิกาย รับสั่งว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาประกอบด้วยอสังกรรม ๑๐
ประการ ๑๐ ประการเป็นไฉน

เป็นผู้มักขจัด เป็นผู้คะนอง ทะเยอทะยาน กินจุ
หยาบช้า ไม่กรุณา ไม่แข็งแรง มักร้อง เผลอสติ สับสน

เห็นใหม่ลักษณะ ๑๐ ประการนี้ อยู่ในคนทั้งหลาย
นี้แหละ เพียงแต่ว่าใครมีมากหรือน้อย เพราะธรรมะเป็น
สากล ที่พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า อสังกรรม คือฝ่ายอกุศล
ฝ่ายอสังกรรม เรียกว่า บาปกรรม เป็นมาตรวัด คนฟังแล้ว
เทียบเคียงตัวเอง ดูจิตตัวเองมีไหม ภาพในลักษณะนั้นเป็น
อาการ เป็นผู้มักขจัด พิจารณาดูเถิดเป็นการขจัดความดี
ของคนอื่น ถือว่าตัวเองเป็นศิลปินระดับยอด ได้รับรางวัล
ศิลปินกรรมยอดเยี่ยม ทะเยอทะยาน อยากเด่น อยากดัง
อวดดี หยาบช้า ไม่กรุณา ขาดสติ แต่ไม่นึกถึงว่า การกระทำ

นั่นมีผลกระทบต่อสถาบัน กระทั่งต่อองค์กร คนจำนวน
หลายแสนที่เคยเป็นและกำลังเป็น พระเหล่านี้ท่านมีญาติ
พี่น้องจำนวนมาก สืบสนใหม่ กิณจุ อันนี้เราไม่รู้หยาบซ้ำ
แน่นอน

ทำไมหยาบซ้ำ?

หยาบซ้ำเพราะว่าคนที่มีจิตคิดเขียนภาพออกมา
อย่างนี้ได้แสดงว่า จิตหยาบซ้ำมาก มีความเจาะจง ตั้งใจ
มาก เป็นลักษณะเด่นที่ไม่ตรงกับความจริง แต่อย่าลืมว่า
จิตเป็นอกุศลทุกขณะ จิตที่เขียน ขณะจรดพู่กันลงไป
ทุกๆ ครั้ง ต้องการความสะใจ ความเลวร้าย ขยะแขยง
ของภิกษุสันดานกา ทั้งที่ไม่มีคำนี้ในบาลี

พระพุทธร่องค์ทรงแสดงความไม่ดีในส่วนตัวของกา
และกาก็มีส่วนดีของกา เพียงแต่แสดงไม่ทรงแสดงในส่วน
ของสัมมธรรมคือส่วนดี

คนที่มีลักษณะของกากระจายอยู่ในโลก เช่น กามัก
ร้อง กามันร้อง กา กา ไ้อวด ร้องไ้อวด ตัวเอง สำคัญ
ตัวเอง และเปลอสติ เพราะผลงานไม่เอื้อประโยชน์ต่อสังคม
ที่เป็นองค์รวม ผลงานศิลป์ก็คือผลงานที่สร้างสรรค์ พัฒนา
มีความซาบซึ้งตรึงตราใจในทางสงบเย็น แซ่มซีน แจ่มใส
เบิกบานใจ แต่ใครๆ สามารถหาความรู้สึกดังกล่าวพบใหม่
หากใจคุณมีมโนธรรมสำนึกดีอยู่

ชาวพุทธแท้ๆ ย่อมตระหนักแก่ใจตนว่า พระธรรมเป็นนามธรรม การนำเสนอจำต้องอาศัยรูปธรรมเป็นสื่อ ในรูปของชื่อองค์ธรรมบ้าง ตัวอย่างบ้าง อุปมาอุปไมยบ้าง ตามแต่ว่าขณะนั้นทรงอยู่ใกล้อะไร เช่น ทรงเห็นรอยขีด สามารถใช้สื่อธรรมะได้ รับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย รอยขีดในโลกนี้มี ๓ รอย คือ รอยขีดในน้ำ รอยขีดในดิน รอยขีดในหิน แต่ผู้อ่านจะต้องเข้าใจว่าพูดเรื่องรอยขีด ไม่เจาะจงน้ำ ดิน หิน หรือ ก อะไรก็ได้ที่ลบได้เร็ว เพียงแต่ว่าในขณะนั้นทรงเห็นรอยขีดที่ใด ทรงแสดงทั้ง ๓ รอย ถ้ามว่าใช้อุปมาอะไร อุปมาความโกรธ อุปมาความรัก อุปมาความเขลา อุปมาการฟังธรรม อุปมาการปฏิบัติธรรม อุปมาการนั่งสมาธิ อะไรก็ได้

ตัวอย่าง คนฟังธรรมบางคนฟังธรรมแบบรอยขีดในน้ำ ฟังจบก็จบเลย ลืมหมด บางคนฟังธรรมแบบรอยขีดในดิน ฟังแล้วจำได้ระยะหนึ่ง พอถึงจุดหนึ่งก็ลืมไป บางคนฟังธรรมเหมือนรอยขีดในหิน จำได้แม่น ก็ปีๆ ก็จำได้อย่างนั้น เหมือนรอยขีดที่อยู่ในหิน

สมมติว่าคนโกรธ คนบางคนโกรธเหมือนรอยขีดในน้ำ แป๊บเดียวหายแล้ว คนบางคนโกรธเหมือนรอยขีดในดิน ผูกโกรธอยู่ระยะหนึ่งแล้วหายไป คนบางคนโกรธเหมือนรอยขีดในหินเลย อาฆาตพยาบาทกันจ้องล้างจ้องผลาญ

กัน ไม่มีที่สิ้นสุด นี่คือการอุปกรณในการแสดงธรรมของ
พระพุทธเจ้า

อย่าลืมว่าลักษณะเหล่านี้ ไม่ได้บอกว่าพระหรือ
ฆราวาส พูดถึงคน คนในโลกนี้ คนนั้นไม่จำเป็นจะต้อง
นับถือพระพุทธศาสนา เป็นลักษณะด้วยกันนั้นอย่างนั้น
พูดถึงอย่างอื่นก็ได้ แล้วแต่จะอุปมา หมายความว่าอะไร
อยู่ใกล้ตัวใคร จะอุปมาเรื่องอะไร ต้องการจะสอนเรื่องอะไร
แก่เขา เพราะฉะนั้นกา ความจริงไม่ได้เรียกอีกาด้วยซ้ำไป
บาลีเขาเรียกกากเฉยๆ กากเป็นภาษาบาลี เช่น กากสุโร
คือ กกล้าอย่างกา เช่น อีกาเขานั่ง ทำไม่รู้ไม่เห็น พอเจ้าของ
เขาเพลินนิดเดียว โฉบไปจิกเนื้อเขาบินหนีไปเสียแล้ว เขา
ว่ากกล้าแบบกา อย่างพฤติกรรมของพวกเขาฉกชิงวิ่งกระเป่า
ก็คือกกล้าอย่างกา คนที่ทำตัวปฏิบัติหลอกลวงต่างๆ ก็คือ
กกล้าอย่างกา

ไม่ได้เกี่ยวกับพระหรือชาวบ้าน แต่เกี่ยวกับกรรม ที่
คนๆ นั้นเขาทำ ในที่นี้พระพุทธเจ้ารับสั่งกับภิกษุ ก็ทรงใช้
คำว่าภิกษุ รับสั่งว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาประกอบด้วยอสังกรรม ๑๐ ประการ
อย่างนี้แล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ลามกก็ประกอบด้วย
อสังกรรม ๑๐ ประการ ฉะนั้นเหมือนกันแล ๑๐ ประการ
เป็นไหน คือ เป็นผู้ขจัด ใครก็ได้ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นพระ

เป็นผู้ขจัด ที่ตรงกันข้ามคือไม่ขจัด คุณความดีของบุคคลอื่น มีน้ำใจเอื้ออาทร สำนึก กตัญญูรู้คุณของบุคคลอื่น ความดี ซ่อนกันอยู่ หมายความว่า เมื่อด้านอกุศลปรากฏ ด้านหนึ่ง เป็นกุศล เหมือนเหรียญหัวกับก้อยจะปรากฏพร้อมกันไม่ได้ ถ้าด้านหัวปรากฏ ด้านก้อยจะไม่ปรากฏ อีกด้านหนึ่งเหมือน ความมืดปรากฏ ด้านหนึ่งก็สว่าง ถ้าสว่างปรากฏ อีกด้าน หนึ่งคือมืด นั่นคือลักษณะธรรมะที่เป็นธรรมชาติ มันเป็น กฏ เป็นธรรมชาติ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็เหมือนกัน จะเห็นว่า มันซ่อนกันอยู่

ถ้าคนทุศีล จะมีลักษณะเป็นอย่างนี้ ถ้ามว่า ทุศีลได้ เฉพาะพระหรือ ชาวบ้านไม่มีศีลเลยหรือ ถ้าไม่มีศีลก็ยิ่ง ทุศีลใหญ่เลย อย่างน้อยคนต้องมีศีล ๕ บ้าง ถ้าไม่อย่าง นั้นก็เป็นคนทุศีลทั้งหมด เห็นไหมว่าคำว่าทุศีลจึงไม่เจาะจง ว่าภิกษุผู้ทุศีล แต่พูดว่าคนผู้ทุศีล เพียงแต่ว่าพระพุทธเจ้า กำลังสอนพระอยู่ พระพุทธเจ้าก็ใช้คำว่า ภิกษุผู้ทุศีล ภิกษุ ผู้ลามก ก็ประกอบด้วยอสังกรรม ๑๐ ประการ ลามกคือ ปาปะ คนเป็นบาป จิตใจบาป ความคิดบาป พุตบาป ทำ บาป แปลปาปะเป็นลามก ถ้ามว่าลามกได้เฉพาะใคร ใคร ก็ตามที่ประพฤติน่าติ ก็ลามกทั้งนั้นแหละ เห็นไหมว่า ธรรมะเป็นกฎสากล และเป็นกฎของกรรม

เพราะฉะนั้นคนฟังต้องคิดเอา เขาบอกว่าถ้าไปทางซ้าย มีอันตรายอย่างนี้ ๑...๒...๓...๔...๕...๖...๗...๘...๙...๑๐.. นับมาเลย

แสดงว่าถ้าไปทางขวาจะดี ไปทางขวาจะไม่เจออันตราย ๑๐
อย่างนั้น เขาเรียกว่าแสดง เทศน์แปลว่าแสดงชี้บอก ชี้
บอกความจริงที่มีอยู่ในโลก ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ โลก
ก็มีสิ่งมีชีวิตมีคนอื่นอยู่ ในแง่ของความเป็นจริงแล้ว
สัตว์เดรัจฉานก็มี คนก็มี แต่อสังขธรรมไม่มีในคนดีเท่านั้น

ฉะนั้น พระสูตรนี้ทรงสะท้อนตัวอย่างฝ่ายคนไม่ดี คนดี
ก็ต้องไปอีกทางหนึ่ง คือไปทางคนดี ในทางตรงกันข้ามกัน
แต่จะซ้อนกันอยู่ เมื่อเขาพูดว่า ก้อย คุณต้องมองว่าหัวคือ
อะไร หัวก็คือ เป็นผู้ไม่ซัด ไม่คิกคะนอง ไม่ทะเยอทะยาน
รับประทานอาหารพอประมาณ มีอัธยาศัยอ่อนโยน
จิตใจมากไปด้วยกรุณา มีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ
ไม่พูดมาก มีสติกำกับในการทำ การพูด การคิด และ
ไม่สังสม

แต่ในแง่ของความเป็นจริง ชาวบ้านเขาต้องสังสม เห็น
ไหมชาวบ้านต้องสังสม ถ้าไม่สังสมจะอยู่ได้อย่างไร เก็บ
เล็กผสมน้อย อดออม เก็บสะสมเอาไว้เป็นมรดก เลี้ยงดูตัว
เองเมื่อแก่ชรา เป็นธรรมชาติของคน คุณจะว่าอย่างไร อีกา
ก็สังสม เพราะมันมีลูกมีเมียที่มันจะต้องเลี้ยงดู แต่นี้ต้องการ
เตือนพระว่าพระนี่อย่าสังสม แต่ว่าเวลานี้สถานการณ์มัน
เปลี่ยนไป เพราะในกาลภายหลังหวะเราจะเห็นว่า พระอานนท์
เองสะสมผ้าไว้เป็นแสนผืนงานผูกมัดท่าน ท่านต้องดูแล
พระพุทธเจ้า ตอนนั้นท่านเองก็ทรงพระชราแล้ว เขาถวาย

เท่าไรที่ท่านก็รับหมด เขามาทำบุญ ก็ตอบสนองเขา พอ
พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ท่านก็วาง

ท่านเอาผ้าเหล่านั้นบรรทุกเกวียนไปเลย ไปแจกจ่าย
แต่ภิกษุสามเณรในห้องถื่นต่างๆ ถามว่าสะสมใหม่ สะสม
เพื่อไปช่วยเหลือเกื้อกูลแก่บุคคลอื่น อย่างที่วัดบวรนิเวศวิหาร
วันออกพรรษา เจ้าอาวาสทุกองค์จะต้องเอาของมาให้พระ
จับฉลาก บางที่พระตั้ง ๒๐๐ กว่าองค์ เอาของมาจากไหน
ก็ต้องสะสมไว้ สะสมไว้เพื่อเอามาทำบุญ แต่มันไม่พอหรอก
ที่ขาดไปให้เด็กไปซื้อหา เห็นใหม่ที่ไม่ใช่เรื่องเลวร้ายอะไร อยู่
ที่เจตนา เดิมที่เดียวพระท่านมีผ้าไตรจีวรเท่านั้นเอง สังฆาฏิ
ก็ไม่มี มีผ้าห่มผืนหนึ่ง ห่มผืนหนึ่งเท่านั้น เพราะศาสนาเกิด
ใหม่ๆ จากความจำเป็นในด้านทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทาง
ภูมิอากาศ ความจำเป็นที่จะต้องผลัดเปลี่ยน ลองนึกดู ผ้าห่ม
ผืนหนึ่ง ผ้าห่มผืนหนึ่ง ทำอย่างไร เวลาเปราะเปื้อนทำ
อย่างไร เวลาสกปรกทำอย่างไร ก็ต้องซัก ซักแล้วอยู่อย่างไร
บวชพระแล้ว เห็นใหม่ความจำเป็นเหล่านี้จะบีบบังคับขึ้น
ไปเรื่อยๆ ในที่สุดก็ทรงอนุญาตให้เก็บอติเรกจีวรไว้โดยการ
ทำให้เป็นของ ๒ เจ้าของ เขาเรียกว่าวิกัปกับพระอื่นไว้ ทำ
ให้เป็นของ ๒ เจ้าของ ในที่สุดก็เก็บไว้เพื่อเอาไปแจกจ่ายแก่
ผู้ที่มีอติเรกลาภน้อย เพราะพระที่มีบุญญาบารมีมีไม่มาก
หรอก จะต้องเป็นที่พึ่งของคนที่มีบุญน้อยวาสนาน้อย

เพราะฉะนั้น ข้อนี้เราจะเห็นว่า เป็นการพูดถึงคนที่ไม่ดี ในด้านของอสังกรรม แต่อย่าลืมว่าด้านตรงข้ามคือสังกรรม ข้อนี้เป็นข้อที่ควรเว้น สอนให้พระเว้น แต่ว่าเมื่อโยมอ่าน โยมก็ต้องเว้น แต่วิธีที่เขาเขียน เขาไม่เข้าใจ เขาเอามา ย้ำ แล้วก็สร้างภาพขึ้นตา พอตาก็ไม่ผสมกลมกลืนกับ อสังกรรม ๑๐ อสังกรรมไม่ได้แรงขนาดนั้น เป็นธรรมชาติ ของกา และกัธธรมชาติของคนเลว ซึ่งก็ไม่ได้รุนแรง อันตรายมากมายอะไรขนาดนั้น แต่เขียนแรงไป ก็กลายเป็นมุสาวาทดังกล่าว

ใครจะให้ท่านดูว่า แนวอสังกรรมทรงรับสั่งพูดถึงนิครนถ์ นิครนถ์ก็คือนักบวชประเภทที่เปลือย จองล้างจองผลาญ พระพุทธเจ้ามาตลอดเส้นทาง แม้แต่ตอนหลังพระพุทธเจ้า นิพพานไปแล้ว ท่านยังตามเบียดเบียนมาถึงลังกาเลย พระพุทธเจ้าทรงแสดงอสังกรรม ซึ่งหมายความว่า ไม่ใช่ นิครนถ์ทุกคนเป็นอย่างนั้น แต่ว่านิครนถ์บางพวกเป็นอย่าง นั้น ฉะนั้นทรงแสดงว่าพวกนิครนถ์ประกอบด้วยอสังกรรม ๑๐ ประการ ๑๐ ประการเป็นไหน เป็นผู้ไม่มีศรัทธา เป็นผู้ทุศีล ไม่มี ความละอาย ไม่มี ความเกรงกลัว ไม่รักดี ต่อสัตบุรุษ ยกตนข่มผู้อื่น ยึดมั่นในความเห็นของตน ถึงสิ่งที่ไม่ควรเก็บไว้ มีความยึดมั่น ถือมั่นด้วยความเห็น ของตนแก้ไขได้ยาก เป็นคนหลงโลก ปรรณาลามก มี ความเห็นผิด

หมายความว่า ถ้าตนไม่ต้องการเป็นเช่นนั้นถึงดเว้น
ด้านตรงกันข้ามก็คือเว้น โดยการเป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้มี
ศีล มีความละเอียดต่อบาป มีความสะดุ้งกลัวต่อบาป ภาทิต
ต่อสัตว์บุรุษคือคนดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือมั่น
แต่จะหาข้อยุติโดยเหตุผลในแต่ละเรื่อง เป็นคนซื่อสัตย์
ซื่อตรง ไม่ลวงโลก ไม่มีความปรารถนาลามก มีความเห็น
ชอบ อันเป็นด้านตรงกันข้าม คือมีศีลธรรม ๑๐

เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าพระสูตรนี้ไม่ได้บอก ไม่ได้
บอกว่าภิกษุ แต่หมายความว่า ภิกษุด้วย คนทั้งหลาย
ด้วย ต้องระมัดระวัง ถ้าตัวเองมีคุณสมบัติแบบนิครนถ์
คุณสมบัติเหล่านี้ไม่ดี เป็นอุปสรรคขัดขวาง ด้วยแรงขนาด
ไหนเล่า แรงขนาดจ้างคนมาฆ่าพระโมคคัลลานะ แรงขนาด
จ้างนางจิณฺจมาณวิกาฆ่าพระพุทฺธเจ้า ว่าไปหลับ
นอนกับเธอ ทำให้เธอมีท้อง และไปโจทก์พระพุทฺธเจ้าต่อหน้า
คนที่กำลังฟังเทศน์อยู่ เบียดเบียนสารพัด สร้างสถานการณ์
ด้วยการฆ่าคนมาหมกไว้ใกล้พระคันธกุฎีของพระพุทฺธเจ้า
ทำสารพัด อย่าลืมว่า ด้านตรงกันข้ามคือกุศลธรรมมีอยู่

เพราะฉะนั้น ท่านสอนเพื่อให้มองลักษณะของการ
งดเว้น ไม่ประพฤติปฏิบัติในลักษณะอย่างนั้น คือหลักการ
ปฏิบัติธรรมที่สำคัญ ความจริงพูดง่าย ๆ อย่างสมเด็จย่าเคย
รับสั่ง พูดดี ทำดี คิดดี จบแล้ว

มนุษย์เองเท่านั้นสามารถ พูดดี ทำดี คิดดี ได้

เพราะฉะนั้นการปฏิบัติพัฒนาในเชิงพุทธ คนจะต้องไม่ออกมาอย่างจิตรกรคนนี้ ถ้าเอามาตรนี้มาวัดควรสอบตกวิชาศีลธรรมไปนานแล้ว

คุณลักษณะของความเป็นพุทธ ก็คือ

๑. ข้างในจิตใจอ่อนโยน แต่ว่าการเขียนภาพในลักษณะนี้ แสดงว่าจิตใจกระด้าง จิตใจประกอบด้วยวิหิงสา ความคิดเบียดเบียน

๒. วาจาที่พูดอ่อนหวาน แต่วาจากลับหยาบคาย

๓. กิริยาอาการอ่อนน้อม แต่กลับแข็งกระด้าง

เห็นไหม เพราะฉะนั้น แสดงว่าไม่มีคุณสมบัติของความเป็นพุทธ

คุณสมบัติแบบพุทธ สรุปคือ พูดดี ทำดี คิดดี แต่ว่าอะไรคือรูปธรรม มีกิริยาที่อ่อนน้อม มีวาจาที่อ่อนหวาน มีจิตใจที่อ่อนโยน แสดงว่าเธอคิดดี กิริยาอาการเธอจึงดี การพูดเธอจึงดี ก็คือสุจริต สุจริตครบทางกาย ทางวาจา ทางใจ การไปคิดอะไรออกมาเป็นรูปธรรม เราจะเห็นว่างานลักษณะของศิลปะ เป็นงานที่จะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้สงบเย็น เยือกเย็น

ตัวอย่างวรรณศิลป์ เช่น นิราศนรินทร์ เขาพรรณนาถึงสถานภาพของพระพุทธศาสนาในยุคต้นของกรุงรัตนโกสินทร์ ว่ายิ่งใหญ่ สวยงาม อบอุน น่าเลื่อมใสศรัทธามาก

เรื่องเรื่องไตรรัตน์พัน	พันแสง
วินรสพระธรรมแสดง	คำเช่า
เจดีย์ระตะแขง	เสียดยอด
ยลยั้งแสงแก้วแก้ว	แก่นหล้าหลากสวรรค์

ภาพของวัดวาอาราม สวยงามสะอาดสะอ้าน สงบเย็น
 นำไปนั่ง ทำความสงบ ได้โคนไม้ ได้เงาโบสถ์ ในพระอุโบสถ
 ภาพสวยเหลือเกิน คนฟังแล้วเกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระศาสนา

แต่ภาพนี้คนดูแล้วเกิดรังเกียจ ระวางพระสงฆ์ เห็น
 พระจะเกิดความสงสัยว่า เอ๊ องค์นี้สันดานกาหรือเปล่า องค์
 นี้สันดานกาหรือเปล่า มีคราวหนึ่ง มีการพูดถึงว่า พระที่ฉัน
 ปลาฉันเนื้อว่าไม่ใช่พระ แต่เป็นแพะ พระจริงๆ ต้องไม่ฉัน
 ปลา ฉันเนื้อ ท่านลองสังเกตนะ แพะจริงๆ ก็ไม่กินปลา
 กินเนื้อ เห็นไหม ที่จริงคนกินหญ้า คือเหมือนแพะ คนกิน
 ผัก กินหญ้า เหมือนแพะ แพะมันไม่กินปลากินเนื้อ บอก
 ว่า พระที่กินปลากินเนื้อเหมือนกับแพะได้อย่างไร อุปมา
 ก็ผิดแล้ว

แต่อย่าลืมนะว่าเด็กไร้ความคิด เด็กเห็นพระ แยกบอกว่า
 แพะมาแล้ว แพะมาแล้ว วันก่อนมีดอกเตอร์อะไร แสดงตัว
 เป็นนักปราชญ์ทางศาสนา เคยร่วมออกอากาศในรายการ
 ตัวจริงชัดเจนด้วยกัน เรื่องจตุคามรามเทพ แยกใช้ความคิด
 ของแยกทั้งนั้น แยกคิดว่าตัวเองเป็นดอกเตอร์ และคนอื่นเขา

ก็คงเป็นด็อกเตอร์ เพราะฉะนั้นเวลาภาพออกไปที่สาธารณะ
สาธารณชนเขาพบเห็น อย่างที่ท่านแสดงไว้ว่า

สองคนมองตามช่อง คนหนึ่งมองเห็นโคลนตม
คนหนึ่งตาแหลมคม มองเห็นดาวอยู่พราวพราย

และถ้าบางคนเขามองเห็นเป็นโคลนตม จะทำอย่างไร
คุณรู้ได้อย่างไรว่าเขาคิดอย่างไร เพราะความคิดไม่ได้ออกมา
จิตเขาจะสะสมอาสวะสมุทัยอยู่ภายในใจของคนๆ นั้น
ซึ่งมันติดกับการพรรณนาภาพวาด จะเห็นว่าภาพที่นิราศนรินทร์
เขาเขียนไว้

โบสถ์ระเบียงมณฑปพื้น ไพหาร
ธรรมาสน์ศาลาลาน พระแผ้ว
หอไตรระฆังขาน ภายค้ำ
ไชประทีปโคมแก้ว กำฟ้า เพื่อนจันทร์

มีแรงบันดาลใจสูงมาก เกิดศรัทธาปลาทะ นำไปวัดนั้น
มันสงบ มันเยือกเย็น แม้ไปเดินอยู่ริมโบสถ์ ได้ยินเสียง
พระสวดมนต์ ได้ยินเสียงพระเณรท่องหนังสือ ได้ยินเสียง
ระฆัง แสดงถึงความสงบ ภาพทั้งหลายเราจะเห็นว่าพวก
จิตรกรรมทั้งหลายของไทย ไม่ใช่ของฝรั่ง เพราะของฝรั่งเน้น
สัญลักษณ์ทางเพศมากไป เขาเคยนำไปดูที่ฝรั่งเศส ที่
อิตาลี เราก็ไม่ค่อยชอบเท่าไร ไปเน้นเรื่องทางเพศเกินไป

แสดงสัญญาณลักษณะทางเพศออกมา อวัยวะทางกายก็เปิดเผย
มากเกินไป แต่ว่าของเราไม่ใช่อย่างนั้นเลย เราดูจิตรกรรม
ต่างๆ ของปู่ย่าตายาย จะสั่งสอนถึงบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์
ไม่ใช่ประโยชน์ ดีชั่วเสื่อมเจริญ สุขทุกข์ คือสร้างทางสวรรค์
ให้แก่ลูกหลาน ปิดกั้นทางนรก

บังอบายเบิกฟ้า ฝึกพื้นใจเมือง

จิตรกรรมจึงมีลักษณะอย่างนี้ เราจะเห็นว่าแม้แต่เรื่อง
รามเกียรติ์ ยังให้ความสงบเย็น ยังให้ความซาบซึ้ง เพราะ
ภาพนี้สะท้อนออกมา จะกลับไปสู่วิว เข้าสู่จิตรกร เข้าสู่คน
ที่แสดงงานเหล่านี้ออกมาว่า เป็นจิตใจที่มีคุณภาพ จิตใจที่
มีคุณธรรม เป็นจิตใจที่รับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ศรัทธา
ปสาทะในพระพุทธศาสนา หมายความว่าถ้าเอามาตรตรง
นี้ไปวัดกับคนผู้นี้ ก็คือสอบตรวมทั้งกรรมการด้วย

อาตมาเองติดใจกรรมการที่ตรวจด้วยซ้ำไป แสดงว่า
รสนิยมแย่มาก

เลือกออกมาได้อย่างไร?

ให้รางวัลยอดเยี่ยมได้อย่างไร?

ภาพที่เข้าประกวดคงมีเป็นร้อยๆ แต่เราก็นึก
ไม่ออกว่าทำไมภาพนี้จึงได้รางวัลศิลปกรรมยอดเยี่ยม
แห่งชาติเล่า?

นี่เป็นเรื่องที่นำมาทบทวน เพื่อให้ท่านได้สังเกต ว่า
การศึกษา การทำความเข้าใจในพระสูตร เมื่อเราไปคิดว่า
พระไม่เข้าใจงานศิลป์ พระก็มีสิทธิ์ที่จะบอกว่าคุณไม่เข้าใจ
พระศาสนา เพราะที่คุณเขียนออกมาชัดเจนว่า

คุณไม่เข้าใจเรื่องเลย

บอกว่าคุณไม่เข้าใจศาสนา เพราะที่คุณเขียนออกมาชัดเจนว่า คุณไม่เข้าใจเรื่อง

ยังมีประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจ สืบเนื่องจากภาพ
ภิกษุสันดานกา บางประเด็น คือการแก้ตัวต่างๆ ของ
ผู้เขียนภาพ และพรรคพวกที่ปรากฏตามสื่อ โทรทัศน์ และ
หนังสือพิมพ์ ตามลำดับดังนี้

๑. ผู้เขียนภาพไม่มีเจตนา เจตนาคืออะไร? เจตนา
คือความตั้งใจ ความตั้งใจ ความมุ่งหมาย ภาษากฎหมาย
บอกว่า กรรมเป็นเครื่องสื่อเจตนา พระพุทธเจ้าตรัสว่า
ภิกษุทั้งหลายเจตนาเรากล่าวว่าเป็นกรรม บุคคลมีเจตนา
แล้วทำกรรมด้วยกาย วาจา ใจ

การเขียนภาพจึงมีความตั้งใจ จงใจ และความมุ่งหมาย
ที่ชัดเจน จนออกมาเป็นภาพที่สะท้อนความรุนแรงทาง
อารมณ์ของคนเขียน ตามนิยามของกฎหมายที่ว่ากรรมเป็น
เครื่องสื่อเจตนา เพราะในความเป็นจริงเจตนาเป็นนามธรรม
ไม่มีใครเห็น แต่เขามองสะท้อนจากการกระทำของเขาดูว่า

เขาคิดอย่างไรจึงกระทำกรรมเช่นนี้ ภาพที่ปรากฏเป็นอาการของเจตนาที่ประกอบด้วยวิหิงสา พยาบาท ที่ฝังใจ มาจากไหนไม่ทราบ เพราะพระพุทธศาสนาเกิดมาในโลกร่วม ๒๖๐๐ ปีแล้ว ยังไม่เคยมีภาพในลักษณะกระทำย่ำยีสถาบันสงฆ์รุนแรงในลักษณะ ภิกษุสังดานกา และหมา-มนุษย์

๒. มีการกล่าวอ้างว่าเขียนเพื่อสะท้อนภาพของคนบางหมู่ แต่คำว่าภิกษุสังดานกา บ่งชี้ถึงภิกษุทั่วไปมากกว่าที่จะคิดว่าเป็นบางพวก ที่สำคัญคือขัดแย้งกับการยืนยันว่าตนเองเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด ซึ่งจะต้องถามตนเองว่า ตั้งแต่เกิดมาเคยทำอะไรที่แสดงว่าตนเป็นชาวพุทธบ้าง

เคยให้ทาน รักษาศีล ๕ เจริญภาวนามาบ้างไหม?

ที่สำคัญคือในทิศหก ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงหน้าที่ของชาวพุทธจะต้องมีต่อพระไว้ ๕ ประการ คือ

มีเมตตาทางกาย ทางวาจา ทางใจ ยินดีต้อนรับเมื่อท่านมาหา และมีศรัทธาที่จะไปหาท่านถึงที่อยู่ เพราะมาตรวัดความเป็นพุทธคือ มีศรัทธา ศีล เชือกฏแห่งกรรม ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพระพุทธศาสนา แสวงหาเขตบุญเฉพาะในพระพุทธศาสนา อีกชุดหนึ่งคือ

ใคร่จะพบท่านผู้มีศีล สนใจในการฟังพระสัทธรรมพยายามขจัดมลทินคือความตระหนี่ออกไป เหล่านี้จัดเป็นมาตรวัดความเป็นชาวพุทธ ที่คนเขียนภาพสามารถใช้เป็น

มาตรวัดพฤติกรรมตนเองได้ หากมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
มากพอ จะมีความชัดเจนว่า

จากอดีตจนถึงปัจจุบันตนแสดงความเป็นพุทธ-
ศาสนิกชนออกมาทางใดบ้าง

๓. การแสดงความคิดเห็นของศิลปินเป็นเสรีภาพที่
ไร้พรมแดนจริงหรือ เสรีภาพคืออะไร? เสรีภาพ ความ
สามารถที่จะกระทำการใดๆ ได้ ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มี
อุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการ
นับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะทำ พูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิ
ของผู้อื่น

แสดงว่าอะไร? แสดงว่าในโลกนี้ไม่มีเสรีภาพที่ไร้
พรมแดน หากต้องการจะมีต้องอยู่ในป่าคนเดียว แต่พรมแดน
ของเสรีภาพจะถูกจำกัดที่การละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่น

ในความเป็นจริงสังคมปัจจุบัน มีการเรียกขานที่ไร้
มาตรฐานเป็นอันมาก เช่นคำว่า อาจารย์ ใครๆ สอนอะไร
ใครเพียงเล็กน้อยก็เรียกอาจารย์ คนเขียนภาพ แสดงละคร
เพียงภาพเดียว ครั้งเดียวก็เรียกว่า ศิลปินกันแล้ว ยิ่งคำว่า
“นักวิชาการ” ยิ่งไร้มาตรฐานในการเรียกขาน ทำให้ต่างคน
ต่างใช้สถานะของนักวิชาการทั้งที่ตนเองเป็นข้าราชการ
ที่จะต้องมียะเบียวินัย แต่กลับมามีรัฐบาลอันเป็นผู้บังคับ
บัญชาสูงสุดของตนอย่างหน้าตาเฉย โดยขาดสำนึกว่า
ตนประพฤติผิดวินัยของข้าราชการ

ในขณะที่ข้าราชการเหล่านี้ก็เรียนจบมาอย่างเดียวกัน แต่กลับอยู่ในระเบียบวินัยของข้าราชการ มีเป็นจำนวนมากมากกว่าคนที่ข้าราชการเหล่านั้นมีวิทยฐานะสูงกว่าคนที่เรียกตนเองว่า เป็นนักวิชาการ

๔. สังคมไทยเป็นสังคมมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เรามีวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ที่ต้องมากไปด้วยเหตุผล มีความรู้จักตน รู้จักความเหมาะสม ความควรแก่กาล สถานที่กลุ่มคน บุคคล ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในขณะนั้นๆ แต่นักวิชาการประเภทที่เรียกตัวเองว่า ศิลปินบางคน กลับไร้มาตรฐานทางสังคม ไร้หนวดเครารุงรัง แต่งตัวซอมซอสกปรก เข้าไปได้ในที่ทุกหนทุกแห่ง จนสังคมต้องยอมจำนนคนเหล่านั้นว่าเป็นศิลปิน แต่กลับไม่มีศาสตร์ ไม่มีศิลป์ในการเข้าสู่สังคมของอารยชน

๕. การแสดงความหวังดีต่อสถาบันสงฆ์ ด้วยภาพที่บิดเบือนจากพระสูตรนั้น มีความเป็นมุสาวาทโดยสถานะคนเราถ้าลองโกหกได้แล้ว ไม่มีความชั่วอะไรหรอกที่เขาทำไม่ได้ พระพุทธเจ้าจึงทรงประทานหลักไว้ว่า

๑. ถ้าสอนผู้อื่นฉันใด พึงทำตนฉันนั้น ผู้ฝึกตนดีแล้ว ควรฝึกผู้อื่น ได้ยินว่าตนแต่ฝึกได้ยากยิ่ง

๒. บัณฑิต พึงตั้งตนไว้ในคุณอันสมควรก่อน สอนผู้อื่น ภายหลังจึงจักไม่เศร้าหมอง

ตนเตือนตนของตน ให้พ้นผิด
ตนเตือนจิตตนได้ ใครจะเหมือน
ตนเตือนตนไม่ได้ ใครจะเตือน
อย่าแซ่เขื่อน เตือนตนให้พ้นภัย

๖. ข้อที่ทุกคนควรตระหนักมากเป็นพิเศษ คือ

อันความผิด พลาดพลั้ง ทั้งหลายแล้ว
ใช้ดวงดาว ในห้อง ห้องเวหน
มาเกี่ยวข้อ พ้องพาน บันดาลดล
แท้จริงผล ของกรรม เราทำเอง.

ขอความไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่เบียดเบียนกัน ไม่
ประทุษร้ายกัน จงมีในสังคมพุทธให้มากขึ้นๆ จนทุก
คนสามารถครองตน ครองคน ครองงาน ครองเรือน
ครองสุขได้ตลอดไป

กรรมย่อมจำแนกแบ่งแยกให้คนเลวประณีตแตกต่างกัน
เพราะสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

อปริหานิยธรรม ๗

ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว
สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจ
ที่พึงทำ
๓. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ล้างสิ่งเก่า
๔. เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมือง
๕. ให้ความปลอดภัยแก่สตรีและเด็กหญิง (พิทักษ์สิทธิ
เด็กและสตรี)
๖. เคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง
๗. ให้ความคุ้มครองอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ผู้ทรงศีล